

Možnosti a meze tvorby tzv. optimálních referenčních překladů: po stopách „překladatelštiny“ v profesionálních překladech zpravodajských textů

Věra Kloudová Ústav formální a aplikované lingvistiky Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy

David Mraček Ústav translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Ondřej Bojar Ústav formální a aplikované lingvistiky Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy

Martin Popel Ústav formální a aplikované lingvistiky Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy

Possibilities and limitations of optimal reference translations: Exploring ‘translationese’ in professional translations of newspaper articles

Abstract: The study explores translation quality by analysing two Czech professional translations of English newspaper articles. The original idea was for a tandem of translators-cum-theoreticians to synthesise the best of the two translations while introducing slight to moderate modifications where necessary, to produce an optimal reference translation, i.e., a translation thought to be the best possible that can be achieved by a team of human translators; optimal reference translations can be used in assessments of excellent machine translations. It soon became apparent, however, that a considerable amount of editing and creativity was needed from the team striving for an optimal reference translation, prompting the present authors to subject the original translations to a detailed assessment. The primary focus is on the formal aspect of the translations and the phenomenon known as ‘translationese’, which is understood here to refer to a lack of sensitivity to target language usage. The problems identified fall into a wide range of categories such as spelling, morphosyntax, grammar, lexicon and word formation. Special attention is paid to source-language interference; having reviewed existing theoretical discussions of interference, the authors drafted a typology which was then expanded to include several other types of errors recurrent in the translations analysed.

Key words: translationese; translation quality; interference; optimal reference translation; machine translation

Möglichkeiten und Grenzen der Erstellung sog. optimaler Referenzübersetzungen: Auf den Spuren von „Translationese“ in professionellen Übersetzungen von Nachrichtentexten

Zusammenfassung: In der Studie wird die Übersetzungsqualität anhand einer Analyse von jeweils zwei verschiedenen tschechischen Übersetzungen zweier englischer Zeitungsartikel untersucht; die analysierten Übersetzungen wurden von zwei professionellen Übersetzern im Auftrag einer Übersetzungsagentur angefertigt. Die ursprüngliche Idee der Studie war es, anhand der beiden

vorhandenen Übersetzungen jeweils zu einer optimalen Referenzübersetzung zu gelangen, d. h. zu einer bestmöglichen Übersetzung, die von einem Team menschlicher Übersetzer erreicht werden kann, indem man das beste von beiden Übersetzungen synthetisiert. Optimale Referenzübersetzungen können dann bei der Bewertung hervorragender maschineller Übersetzungen verwendet werden. Die während des Prozesses der Erstellung von optimalen Referenzübersetzungen festgestellte unzureichende Qualität der vorhandenen Übersetzungen veranlasste jedoch die Autoren dazu, die ursprünglichen Übersetzungen einer detaillierten Qualitätsbewertung zu unterziehen. Das Hauptaugenmerk lag dabei auf dem Phänomen des sog. Translationesisch, das hier als mangelnde Sensibilität für den Gebrauch der Zielsprache verstanden wird. Die festgestellten Probleme fallen in ein breites Spektrum von linguistischen Kategorien wie Rechtschreibung, Morphosyntax, Grammatik, Lexik und Wortbildung, wobei für die Analyse das Vorhandensein von Interferenzen aus der Ausgangssprache ausschlaggebend ist; nach Durchsicht bestehender theoretischer Diskussionen über Interferenzen haben die Autoren eine Typologie erstellt und diese dann um verschiedene andere Fehlertypen erweitert, die in den analysierten Übersetzungen vorkommen.

Schlagwörter: Translationesisch; Übersetzungsqualität; Interferenz; optimale Referenzübersetzung; maschinelle Übersetzung

Klíčová slova: překladatelština; kvalita překladu; interference; optimální referenční překlad; strojový překlad

1. Úvod

Náš výzkum překladu zpravodajských textů je motivován cílem vytvořit tzv. optimální referenční překlady, které by představovaly jakýsi ideální pól na ose hodnocení kvality překladu a které by zároveň sloužily jako prostředek pro jeden z možných způsobů hodnocení strojového překladu. K výraznému pokroku v mnoha oblastech zpracování přirozeného jazyka včetně strojového překladu přispěly neuronové modely a hluboké učení (Straková et al., 2019) a pro další pokrok v této oblasti se tzv. optimální referenční překlady ukazují být jednou z možných cest budoucího vývoje. Strojové překladače se trénují na různých typech textů, často právě na textech zpravodajských. Originály a překlady zpravodajských textů patří také již tradičně k textům, jež jsou hodnoceny lidskými subjekty při každoročních konferencích zaměřených na hodnocení kvality strojového překladu (Barrault et al., 2020). Jak kvalitu (zejména již velice dobrého) překladu nejlépe hodnotit – to zůstává prozatím otevřeným problémem, k jehož řešení by předkládaná studie chtěla alespoň částečně přispět.

V rámci hodnocení strojového překladu se totiž strojové překlady často srovnávají s překladem referenčním, který pochází od lidského překladatele a o němž se předpokládá, že je tzv. zlatým standardem (angl. *gold standard reference translation*, Dorr – Snover – Madnani, 2011, používá se ale i pojem *gold reference translations*, Béchara et al., 2021), jehož kvalita je (nebo alespoň do nedávna byla) nepřekonatelná a strojové překladače by se k ní měly blížit. Jak se však zejména v několika posledních letech ukazuje, strojové překladače se již mohou lidské kvalitě přiblížit natolik, že v hodnocení nelze někdy rozpoznat strojový překlad od lidského, resp. strojové překladače mohou kvalitu lidského překladu v některých aspektech předstihnout (Popel et al., 2020). Jde ovšem o velmi komplexní problematiku, jejíž určité faktory bychom chtěli v naší studii blíže

prozkoumat: Do jaké míry jsou lidské referenční překlady spolehlivé, co se týče kvality? Lze skutečně mluvit o tzv. zlatém standardu, tj. o bezvadných překladech? Aby se takového zlatého standardu dosáhlo, nebude zapotřebí překlady od lidí připravovat tak, aby odrážely konsenzus určité skupiny překladatelů a translatoLOGŮ ohledně jejich kvality?

Naše studie pracuje s pojmem optimálních referenčních překladů, neboť se snaží zdůraznit nejvyšší možnou, tedy optimální kvalitu. Pojem tzv. zlatého standardu existuje v oblasti hodnocení strojového překladu delší dobu a dříve (když byla kvalita strojových překladů ještě na velmi nízké úrovni) označoval prostý (jakýkoli) překlad od člověka v kontrastu k překladu od stroje, neboť překlad od člověka býval vždy kvalitnější. Toto však dnes již platit nemusí.

Zařazení optimálních referenčních překladů jako škály těch nejlepších možných řešení do hodnocení strojového překladu by mohlo být jednou z možností, jakými cestami se lze v budoucnu v této oblasti ubírat. Kromě toho naše studie odhaluje i další aspekty mapující situaci na současném překladatelském trhu: analýza překladů od překladatelů najatých překladatelskou agenturou ukazuje četná rizika a úskalí, se kterými se klient, resp. hodnotitel překladů může setkat, ať už se jedná o nepřiznané využití strojových překladačů, četné interferenční jevy, neústrojné vyjadřování nebo další hojně nedostatky v překladu svědčící o necitlivosti vůči tématu samotnému, ale především vůči výchozímu i cílovému jazyku. Tato skutečnost sama o sobě není samozřejmě novinkou, naopak existuje v povědomí odborníků již dlouho. Rádi bychom však touto studií podnítili další diskusi v odborných kruzích – a bylo by záhodno, pokud by se diskuse dostala i k širší veřejnosti, která pravděpodobně nemá vždy přesný obrázek o tom, jaká je kvalita překladů dodávaných některými překladatelskými agenturami.

Naše studie je jakousi sondou do uvedené problematiky a pojednává o omezeném vzorku textů, se kterými jsme pracovali. Kromě výše uvedeného spočívá její přínos také v pečlivé dokumentaci jednotlivých verzí překladů, anotaci problematických míst během vzniku tzv. optimálních referenčních překladů a také v tom, že je publikován celý korpus všech zpracovávaných textů.

2. Korpus analyzovaných textů

Výchozími anglickými texty jsou články z oblasti zpravodajství dostupné na internetu, které pokrývají různé tematické oblasti od politiky a ekonomie přes sport až po společenskou události. Články pocházejí z celé řady periodik jak seriózních (např. *The Guardian*), tak bulvárních (např. *The Sun*). Zároveň se jedná o texty využitě jako anglickojazyčný výchozí dataset pro porovnávání výsledků strojových překladačů, které tento dataset překládají do různých jazyků, v rámci konference Conference on Machine Translation 2020 (WMT20).¹

¹ Soutěž strojových překladačů WMT je pod názvem Conference on Machine Translation pořádána od roku 2016, do té doby byl oficiální název Workshop on Statistical Machine Translation (odtud zkratka WMT). Soutěž probíhá každoročně počínaje rokem 2006, čeština je zastoupena od roku 2007. Konference, ze které

Originálních anglicky psaných dokumentů, které se v soutěži WMT20 překládaly do češtiny, bylo celkem 130. Všechny dokumenty byly přeloženy do češtiny překladatelem (P1), který měl za úkol vytvořit tzv. referenční překlad (REF1), tj. překlad, s nímž se mají porovnávat vzniklé překlady strojové. Překladatel P1 byl osloven prostřednictvím překladatelské agentury, kterou jsme za tímto účelem kontaktovali. Její výběr měl simulovat následující situaci: klient potřebuje přeložit dokumenty, žádného vhodného překladatele však nezná a na překladatelském trhu se neorientuje. Zvolí proto některou z překladatelských agentur, které mu po vyhledání na internetu vyhledávač ukáže. Agentura poté zprostředkuje (dle vyjádření jejího zástupce) profesionálního² překladatele, rodilého mluvčího češtiny, znalého příslušné tematiky. Podmínkou organizátorů WMT kromě jiného bylo, aby tento lidský překlad vznikl bez jakéhokoli příspěvku strojových překladačů nebo nástrojů počítačem podporovaného překladu. Tato podmínka však bohužel nebyla splněna: REF1 vznikl posteditací výstupu ze strojového překladače, jak ukázalo jednak automatické hodnocení, mj. metodou BLEU (Post, 2018), jednak kvalitativní manuální analýza části tohoto překladu (Kloudová – Bojar – Popel, 2021).³ Následně byli překladatelskou agenturou osloveni ještě dva jiní překladatelé (P2 a P3)⁴, kteří vyhotovili další dva nezávislé překlady (REF2 a REF3) všech 130 dokumentů.⁵

Vznikly tak tři paralelní české překlady, o kterých se předpokládalo, že budou sloužit jako základní referenční překlady, z nichž bude jakousi syntézou možné vytvořit finální překlad, jehož tvůrci si z oněch stávajících tří verzí vyberou vždy ta nejlepší překladatelská řešení, případně vytvoří řešení nová, pokud je budou považovat za vhodnější.

3. Tzv. optimální referenční překlady

Optimálním referenčním překladem rozumíme překlad, jehož vznik doprovázejí následující fáze, resp. faktory: 1. diverzita na začátku (je k dispozici více překladů od jednotlivých

vycházejí naše texty určené pro překlad, se konala v roce 2020, viz <http://www.statmt.org/wmt20/>. Výstupy ze strojových překladačů jsou v této soutěži hodnoceny jak automatickými metrikami, tak lidskými hodnotiteli.

² Překladatelská agentura poskytla o překladateli mj. informaci, že se jedná o překladatele *profesionálního*. Mezi faktory ovlivňující míru profesionality překladatele podle našeho názoru přirozeně patří mj. jeho vzdělání, všeobecný přehled, zkušenosti nebo délka praxe. Obecně však na trhu panuje představa, že kdo se překládáním živí, resp. spolupracuje s překladatelskými agenturami, je profesionální překladatel.

³ Zmiňovaný článek představil dvě metody, jak lze posteditaci odhalit. Obě metody jsou založené na automatických metrikách (BLEU). Podezření, že REF1 je ve skutečnosti posteditovaný strojový překlad, bylo potvrzeno jednak těmito automatickými vyhodnoceními, jednak pomocí manuální kvalitativní analýzy. Pro zajímavost dodejme, že REF1 byl v evaluaci překladů RankME (Novikova – Dušek – Rieser, 2018) lidskými hodnotiteli v roce 2020, kde byly kromě tohoto překladu zastoupeny další čtyři (strojové) překlady, hodnocen jako nejlepší ve všech třech zastoupených kategoriích *adequacy*, *fluency* a *overall quality*.

⁴ Překladatelé P2 a P3 měli splňovat stejné podmínky jako překladatel P1 (profesionální překladatelé, rodilí mluvčí češtiny, znalí problematiky).

⁵ Překladatel P3 u některých dokumentů ovšem také i přes výslovný zákaz využil strojový překladač, jak ukazují právě probíhající analýzy. Pro účely případové studie v tomto článku však vybíráme texty, u kterých tento postup prokázán nebyl, neboť náš koncept optimálních referenčních překladů pro předkládanou analýzu vychází z podmínky, že finální překladatelská řešení pocházejí výhradně od člověka, resp. z konsensu určité skupiny lidských překladatelů.

překladatelů, tj. alespoň dva překlady), 2. diskuse zkušených translatologů/lingvistů během hledání nejlepších možných řešení, 3. editování nově vzniklých řešení, jež dospěje do bodu, kdy žádný z tvůrců překladu nepřijde s lepším řešením. Důležitou podmínkou je dokumentace všech fází vzniku takového překladu (archivace jednotlivých počátečních řešení, poznámky k nedostatkům, návrhy dalších řešení, poznámky k překladatelským strategiím a postupům, zápis diskuse mezi tvůrci, zápis množství času stráveného nad jednotlivými texty apod.). Charakteristické pro vznik optimálního referenčního překladu je velké množství času, které jeho tvůrci stráví analýzou, diskusí a tvorbou nových překladů. Optimalita se tedy týká 1. pečlivě promyšleného a zdokumentovaného procesu vzniku překladu a 2. kvality výsledného překladu, nezahrnuje však aspekt časový ve smyslu co nejkratšího času stráveného překládáním.

Výsledný optimální referenční překlad se může lišit v závislosti na individualitách jeho tvůrců, takových překladů by se tak mohlo sejít více, pokud by na nich pracovalo více týmů. Otázkou a experimentální úlohou do budoucna zatím zůstává, do jaké míry by byly takto vzniklé optimální referenční překlady porovnatelné a jak by dopadlo jejich hodnocení.

I jeden tým může však připravit více verzí svého optimálního referenčního překladu. Těchto verzí může být teoreticky exponenciálně mnoho – do budoucna lze uvažovat o generování n takových překladů (s vědomím, že některé úseky nakombinovat nelze, což by bylo nutné vyřešit řádnou anotací daných řešení a další poměrně rozsáhlou přípravou těchto dat). Toto „rozgenerování“ všech dobrých překladů z několika málo vzorů je podobné a do určité míry komplementární k pracím HyTER (Dreyer – Marcu, 2012) a Deprefset (Bojar et al., 2013).

V naší studii předkládáme dvě verze tzv. optimálního referenčního překladu. Byly by jistě možné i další varianty, avšak naší prioritou nebyla rozmanitost, ale především kvalita. Dalším důvodem bylo už tak velké množství času stráveného nad finálními řešeními.

Motivací pro tvorbu tzv. optimálních referenčních překladů je jejich budoucí zapojení do hodnocení kvality strojového překladu. Strojový překlad je totiž v současné době již natolik kvalitní, že je těžké ho spolehlivě vyhodnotit. Hodnocení bývá *reference-based*, tj. jednotlivé strojové překlady se srovnávají s lidským referenčním překladem. Z toho důvodu potřebujeme co nejkvalitnější referenční překlad, abychom podpořili co nejlepší fungování použitých metrik, kterými se kvalita měří. Optimální referenční překlady by tedy sloužily místo stávajících referencí jako co možná nejkvalitnější referenční překlady, a to za použití standardních metrik. Zároveň předpokládáme, že v hodnocení překladu lidskými hodnotiteli by tzv. optimální referenční verze byla akceptována spíše či hodnocena lépe⁶ než překlad vytvořený jedním profesionálním (viz poznámka pod čarou 2) překladatelem nebo strojovým překladačem.

⁶ Takové hodnocení překladu typu RankME (Novikova – Dušek – Rieser, 2018; Popel et al., 2020) stejně tak jako vyhodnocení pomocí automatických metrik, kde by mezi hodnocenými překlady byl přítomen také tzv. optimální referenční překlad, právě probíhá.

V našem případě se na vzniku překladů podílelo pět lidí (tři původní překladatelé P1, P2 a P3 a dva překladatelé a zároveň teoretici z oblasti translologie a lingvistiky,⁷ kteří onu finální, tzv. optimální referenční verzi překladů měli vytvořit na základě REF1, REF2 a REF3 a svých návrhů). V původně plánovaném konceptu tvorby těchto překladů se měli rovněž zúčastnění překladatelé shodnout na tom, že se jedná o (v daný okamžik) nejlepší možné řešení. Došlo by tedy (hypoteticky) k jakémusi konsensu uvedených pěti lidí, zejména dvou překladatelů vytvářejících finální verzi, kteří by se museli shodnout na tom, které řešení je optimální, resp. která řešení jsou optimální, pokud by bylo možné přijmout jich více (jak uvádíme výše, v našem konkrétním případě taková řešení existují dvě, ale jistě by jich mohlo být více). V čem se tato dvě řešení liší, uvádíme níže. Zdůrazňujeme hypotetičnost a idealistický základ plánovaného konceptu našich překladů, neboť v tomto konkrétním případě bylo nutné se od původního konceptu odchýlit.

Proti původnímu očekávání tak byl při tvorbě našich optimálních referenčních překladů kladen větší důraz na vklad tvůrců finální verze spíše než na syntézu stávajících překladů, a to v důsledku jejich nevyhovující kvality (REF1–3)⁸ a (nepřiznaného)⁹ původu minimálně jednoho z nich v celém rozsahu (REF1, v částečném rozsahu pak i REF3) ve strojovém překladu. To znamená, že reference, které jsme měli k dispozici, byly inspirující negativně. Oba tvůrci se tak museli vypořádat s poněkud odlišnými mentálními procesy, než které očekávali: místo čtení originálu a současného hledání té nejlepší ze tří variant překladu a případné jemnější modifikace stávajícího překladového materiálu se tvorba finální verze, resp. finálních verzí řídila následujícími prvky, které zde uvádíme v lineární posloupnosti, byť ve skutečnosti byly kombinovány komplikovanějším způsobem: 1) čtení originálu, 2) identifikace nepovedených řešení ve všech třech překladech, 3) identifikace úseků, které byly přeloženy strojově, příp. ověření tohoto podezření, 4) anotace nejzávažnějších pochybení, 5) tvorba nového překladu, resp. nových překladů, 6) anotace vlastní překladatelské strategie. Protože krok 5 vznikal v souladu s původním plánem na tvorbu optimálních překladů vesměs až po seznámení se stávajícími překlady, bylo samozřejmě nutné vzít v potaz možné (nežádoucí) ovlivnění některým z řešení v REF1–3. Oba tvůrci se během procesu snažili od stávajících řešení vědomě odlišit, neboť jejich kvalita se ukázala jako nevyhovující. Zároveň se ale ukázalo, že tento postup velice dobře slouží k tomu, aby bylo možné ručně zaznamenat a popsat chyby, které se v překladech vyskytly.

První verzi optimálních referenčních překladů (N1) považujeme za bližší originálu jak z hlediska významového, tak z hlediska jazykové (zejména syntaktické) struktury. V této verzi také důsledně přechylujeme ženská jména. Číselné údaje, pokud je to možné, ponecháváme jako číslice.

⁷ Jedná se o dva ze čtyř autorů tohoto článku (Věra Kloudová a David Mraček).

⁸ Důkazy o nevyhovující kvalitě překladů REF2 a REF3 podává Analýza (oddíl 5 této studie).

⁹ Překladatelská agentura, která překlad zadávala, byla kontaktována za účelem vysvětlení této situace. Překladatelé P1 i P3 však jakékoli podezření na použití strojového překladače odmítli.

Druhá verze (N2) je volnější, z hlediska externího čtenáře pravděpodobně čtivější, idiomatičtější a plynulejší a zachovává samozřejmě všechny zásady funkční ekvivalence. V souladu s větší mírou kreativity se verze N2 snaží ještě více přiblížit úzu českého zpravodajského stylu, a to jednak syntakticky, např. důrazem na řazení větných členů typické pro zpravodajství, jednak lexikálně, např. pestřejší volbou synonym. Její tvorba přitom byla příkladem „umění možného“, neboť jsme byli limitováni spíše protichůdnými faktory: na jedné straně stála snaha o verzi lexikálně i syntakticky co nejvíce odlišnou od verze N1, na straně druhé jsme bezpochyby (často nevědomky) byli ovlivněni již stávajícími řešeními (REF1–3).

Je-li to vhodné a napomůže-li to porozumění celkovému kontextu, přidáváme do verze N2 explikace, jako je např. lokalizace některých reálií (*skotská premiérka*). Číselné údaje zpravidla rozepisujeme slovy všude tam, kde bychom je očekávali i v českém zpravodajském stylu.

Verze N2 nevznikla pro všechny segmenty překládaných textů. Jedná se o případy, ve kterých by se případná verze N2 již příliš odchylovala od normy obvykle užívané v dané komunikační situaci, např. by využívala až příliš nápadné stylistické prostředky, případně překlad originálního segmentu nepřipouštěl žádnou nebo jen omezenou variantnost.

N1 a N2 jsme tvořili ve dvojici, a to tak, že jeden z autorů N1 a N2 vytvořil první verzi, kterou ten druhý pečlivě srovnal s originálem a případně podrobil kritice. Poznámky k první verzi překladů jsme uváděli formou komentářů k jednotlivým segmentům textu. Komentáře se týkaly různorodých problémů, jež se v daných úsecích objevily: od ověřování věcných informací a dohledávání fotografií a videí k textu (v článcích se totiž často vyskytovaly např. vložené popisky k fotografiím, což překladatelé P2 a P3 nerozpoznali, resp. v překladu nezohlednili navzdory jejich struktuře nápadně odlišné od okolního textu) přes kontrolu významové a stylizační stránky spojenou se srovnáním toho, jak o problematice bylo pojednáno v českých médiích, po kontrolu a ověřování jazykové stránky včetně např. přepisu cizích jmen do češtiny. Navrhovatel první verze překladů posléze přijal, resp. s odůvodněním (a následnou diskusí) nepřijal návrhy v komentářích. Zásadním bodem v diskusi vždy bylo, aby oba tvůrci překladu s finálními řešeními beze zbytku souhlasili.

Pro účely vytvoření našich optimálních referenčních překladů bylo vybráno celkem 50 ze 130 dokumentů popsaných v oddíle 2. Výběr proběhl tak, aby vzorek¹⁰ splňoval následující kritéria, resp. měl následující vlastnosti:

- a) tematická různorodost (vybrané texty pokrývají všechny domény obsažené v balíčku všech 130 překladů, tj. politika, ekonomie, sport, zdraví, společenská rubrika, a to tak, aby bylo pokryto dění na celém světě, nejen ve vybraných oblastech),
- b) stylistická rozrůzněnost (zastřešujícím stylem je styl publicistický, přičemž zastoupeny jsou slohové útvary zpravodajské, analytické a částečně i beletristické),

¹⁰ Všechny zmiňované texty (originál a překlady) byly publikovány v repozitáři LINDAT/CLARIAH-CZ (Kludová et al., 2023): <http://hdl.handle.net/11234/1-5141>.

- c) vyvážené zastoupení zdrojů, ze kterých texty k analýze pocházejí,¹¹
- d) různá délka textů: nejkratší text má 0,23 normostran (66 slov), nejdelší 2,48 normostran (717 slov).

Naše studie se zabývá dvěma vybranými texty ze všech 50 analyzovaných a chce na nich mj. ukázat proces vzniku optimálních referenčních překladů. Pro účely této studie jsme se uchýlili k následujícímu postupu: 1) upouštíme od analýzy REF1, 2) studii kromě popisu vzniku optimálních referenčních překladů v těchto konkrétních podmínkách věnujeme problematice kvality stylizační stránky překladů, neboť provedená analýza odhalila v převodu z angličtiny do češtiny značné množství překladatelských pochybení právě na rovině formulační a tyto nedostatky si zaslouží pozornost rovněž z teoretického hlediska.

4. Vymezení zkoumané problematiky

4.1. Několik terminologických poznámek úvodem

Naše studie se zaměřuje na hodnocení jednoho aspektu kvality překladu. Kvalita vždy patřila ke klíčovým oblastem výzkumu, současně náleží ke kontroverzním oblastem překládání a její hodnocení k problematickým oblastem translologie (Zehnalová a kol., 2015, s. 133). Výsledkem desítky let trvajících intenzivních úvah a bádání je pluralita přístupů ke kritice překladu uměleckých textů i hodnocení kvality překladu textů neliterárních. Kvalita překladu je přitom pojem relativní, „podmíněný společenským a historickým vývojem, vývojem teoretických poznatků o překladu a proměnlivými funkcemi překladu a požadavků na jeho kvalitu“ (ibid.). Kvalitu lze zkoumat z mnoha úhlů a na mnoha rovinách, k nimž patří mj. významová přesnost a úplnost, v případě odborných textů konzistentní zacházení s terminologií, gramatická správnost a formální úprava.

My se zaměříme na rovinu stylizační, konkrétněji na takové nedostatky v projevu překladatele, jež prozrazují vliv výchozího jazyka a jeho struktur. Vycházíme totiž z předpokladu, že jakkoli je v případě zpravodajských textů prvořadá referenční spolehlivost (tj. přesný převod informací), formulační rovina nemůže zůstat opomenuta, už jen proto, že zpravodajské texty náležejí k žánrům s nejširším okruhem příjemců, jejichž vyjadřovací kulturu bezpochyby do značné míry utvářejí. Zároveň se jedná o jeden z nejméně objektivních aspektů hodnocení, kde nelze zcela potlačit osobnost posuzovatele s jeho jazykovou výbavou, čtenářskou zkušeností a nakonec i individuálním vkusem.

Námi sledovaný jev nejlépe vystihuje označení **překladatelština**. Popovič (1983, s. 178) ji vymezuje jako neústrojnou výstavbu jazykové a stylistické roviny překladu v důsledku

¹¹ V analyzovaném vzorku jsou zastoupeny texty pocházející z následujících zdrojů (číslo následující po názvu periodika označuje počet zastoupených textů v našem vzorku): *United Press International* 2×, *New Delhi Television* 3×, *The Independent* 1×, *Reuters* 3×, *Daily Express* 1×, *Fox News* 3×, *The Guardian* 2×, *The Herald* 1×, *The Huffington Post* 4×, *Los Angeles Times* 1×, *Metro UK* 2×, *The New Republic* 1×, *Russia Today* 3×, *The Scotsman* 1×, *The Sun* 1×, *ABC News* 5×, *Al Jazeera* 3×, *AllAfrica* 2×, *Brisbane Times* 2×, *CBS News* 3×, *The Chicago Defender* 1×, *CNBC* 2×, *CNN* 1×, *Daily Mail Online* 1×, *Medical Daily* 1×.

neadekvátní překladatelské metody či mechanické závislosti překladatele na originálu, jehož jazykové a stylistické vlastnosti jen pasivně reprodukuje.

Anglickým protějškem překladatelštiny bývá *translationese*. U Gellerstama (1986) pojem ještě nezahrnuje hodnoticí hledisko a je zaměřen čistě na popis stop či otisků, jež jazyk originálu zanechává v překladu. Rovněž Karakanta (2019) upozorňuje, že není možné pojem *translationese* automaticky spojovat s neuspokojivou kvalitou překladu. Vedle „otisku“ výchozího jazyka totiž překladatelština zahrnuje také stopy překladatelského procesu samotného, k nimž patří mj. simplifikace (zjednodušování z hlediska originálu), explicitace (zvýraznění nevyřčené informace v textu), normalizace jazyka (překlady jsou méně kreativní, naopak jsou více konvenční a standardizované). Jedná se tedy o soubor rysů, jež vymezují překlady jako svébytný textový typ.¹² Toto pojetí převládá v oblasti strojového překladu a hodnocení kvality jeho výstupů.

Jedna z translatologických autorit Peter Newmark (1991) však chápe *translationese* jako doslovný překlad, který původní smysl daného úseku buď zcela mění či jej přinejmenším znejasňuje, anebo bezdůvodně porušuje úzus cílového jazyka. Podobně Mona Bakerová (Baker, 1993) ztotožňuje *translationese* výhradně s negativními rysy překladu, jež jsou důsledkem překladatelovy nezkušenosti či nedostatečné kompetence v cílovém jazyce. Jak shrnuje Chlumská (2017, s. 23), dnes má překladatelština „v naprosté většině případů pejorativní nádech a označuje takový typ jevů v překladu, které nevznikají samotným procesem překladu, nýbrž nezvládnutím cílového jazyka“.

Takto vymezená překladatelština je důsledkem **interference**, v translatologii definované jako „ovlivňování jazyka, do něhož překládáme, jazykem originálu“ (Kufnerová et al., 2009, s. 45), konkrétněji pak jako promítání prvků výchozího textu do textu cílového, jehož důsledkem je porušování norem cílového systému na rovině lexikální, tematicko-obsahové, či dokonce kulturní (Snell-Hornby et al., 1999). Podle Kufnerové (2009) není žádný překladatel vůči tomuto jevu trvale imunní – velkou roli hraje schopnost si tento proces uvědomit a čelit mu, proto se interference projevuje tím silněji, čím menší je překladatelova zkušenost.

Emmerová (1991) hovoří o „**odrazu jazyka originálu v jazyce překladu**“, na rozdíl od Gellerstamova neutrálního pojetí „stop“ či „otisků“ však jev chápe *a priori* jako nežádoucí. Zcela zásadní podmínkou pro úspěšné odolávání interferenci je podle Emmerové určitá dávka jazykového citu, respektive talentu, a především jazykové vzdělání, konkrétně přinejmenším rámcová obeznámenost s poznatky kontrastivní lingvistiky – překladatel by měl mít alespoň základní představu o tom, co je s ohledem na překlad mezi konkrétní dvojicí jazyků v podstatě dané. V důsledku odlišného vývoje a odlišné typologie každý z jazyků disponuje mj. různými syntaktickými schémata pro tvoření plynulých vět či různými možnostmi slovo tvorby. Každý jazyk si „ve svém úzu jako bezpříznakově vybírá prostě to, co lépe vyhovuje jeho typu, a bezpečně rozeznávání této

¹² V translatologii jsou tyto jevy známé spíše jako tzv. univerzální rysy překladu neboli překladové univerzálie (*translation universals*), jak je nazvala Bakerová (1993), podle níž tyto vlastnosti stojí v protikladu k jevům vzniklým vlivem výchozího jazyka.

bezpříznakovosti a příznakovosti jazykových prostředků v obou jazycích je podle mého názoru základní závazné vodítko pro překladatele“ (Emmerová, 1991, s. 80n.).

4.2. Překladatelovy možnosti stylizace cílového textu

Po předchozí syntéze terminologických poznámek a úvah se zaměříme na konkrétní dopady interference na proces překladu a jeho výsledek. Nad překladatelovými možnostmi při stylizaci cílového textu se zamýšlí Emmerová (1991). Jakkoli její úvahy vzešly především z málo uspokojivé kvality literárních překladů, domníváme se, že jsou dobře aplikovatelné na převod jakéhokoli žánru. Podle Emmerové lze uvažovat dvě mezní situace:

- (A) překlad zní, jako by byl napsán v jazyce cílovém;
- (B) na první pohled je zřejmé, z kterého jazyka je překlad pořízen.

Situace (B) je v rozporu s dnešními normami a konvencemi (zejména s teorií funkční ekvivalence), a z toho důvodu zřejmě nepřijatelná. Naproti tomu situace (A) je podle všeho neuskutečnitelná. A to především proto, že jazyk je zjednodušeně řečeno „materializované myšlení určitého národa“, do nějž se promítá celý vývoj komunikační zkušenosti a praxe tohoto společenství; dva jazyky proto „nemohou vycházet z totožných předpokladů, a to se promítá i do úzu uspořádání jazykových prostředků, jimiž odrážejí realitu“ (Emmerová, 1991, s. 84).

Někde mezi oběma extrémami se nachází jakási podivná hybridizace celé jazykové struktury, již lze stěží považovat za ideální metodu překladu. Řešením tedy nejspíše bude, aby se překladatel pohyboval v rozmezí od středu směrem k poloze (A). Jak daleko od středu k poloze (A) se nakonec překladatel dostane, podmiňuje řada faktorů, především již zmíněná překladatelova průprava a typologická příbuznost mezi jazyky (Emmerová, 1991).

Typologické rozdíly mezi jazyky zkušený překladatel víceméně podvědomě překonává pomocí volnějších překladatelských postupů (transpozice, transformace, modulace, adaptace, substituce či kompenzace). Disponují-li oba jazyky shodnými prostředky, nabízí se využití překladu doslovnějšího. Podle Emmerové jsou nicméně výše zmíněné volnější postupy i v takové situaci žádoucí, neboť jedině tak se překladatel vydává k hranici (A), tedy úzu cílového jazyka. To podle všeho vyžaduje zvýšené úsilí na straně překladatele, neboť „tlak výrazové stránky jazyka originálu je pravděpodobně tím silnější, čím jsou si oba jazyky bližší“ (Kufnerová, 2009, s. 45).

V zásadě lze rozlišit dva základní typy interference. Pokud překladatel přebírá z výchozího jazyka takové prvky, které v cílovém jazyce sice existují, ale mají v něm jinou frekvenci nebo stylistickou hodnotu, lze hovořit o chybách kvantitativní povahy, či spíše stylistických neobratnostech. Jindy překladatel přebírá z výchozího jazyka takové vazby a výrazy, jež v cílovém jazyce vůbec neexistují. Zde už je podle Kufnerové (2009, s. 46) možné hovořit o překladových chybách v pravém slova smyslu, tedy chybách kvalitativních. Zcela se však ztotožňujeme s konstatováním, že jelikož „jazyk není exaktní materiál, nelze obě kategorie interference od sebe vždy přesně odlišit“ (ibid.). S tímto vědomím budeme také přistupovat k rozboru dokladů v naší případové studii.

Z výše uvedeného vyplývá, že interference v překladu se zpravidla projevuje jako přítomnost jazykových prostředků, jež jsou v daném kontextu typické pro výchozí jazyk, pro jazyk cílový jsou naopak pocíťovány jako netypické, rušivé. Pro úplnost dodejme, že i sebehodnotnější překlad, tj. takový, který usiluje o co největší přiblížení k situaci (A), bude vykazovat přinejmenším nepřímé důkazy, že nejde o text původně napsaný v cílovém jazyce. Podle Emmerové (1991) je takovým nepřímým důkazem absence prostředků pro cílový jazyk typických. Řeč je o nejrůznějších vazbách, obratech, kontakto- vých výrazech, redundantních konektorech apod., pro něž výchozí jazyk nevytváří dostatečně výrazný podnět.

Naše studie si klade za cíl téma jak překladatelštiny obecně, tak i interference jako jednoho z jejích konkrétních projevů zkoumat na menším korpusu současných překladových textů, přičemž doklady v nich nalezené hodláme pojmenovat s využitím translatologického a kontrastivně-lingvistického pojmového aparátu a utřídit podle příslušnosti k jednotlivým jazykovým rovinám. Jako východisko jsme si zvolili přehled projevů interference, který vznikl kompilací několika statí českých autorek, jež se stylizačními nedostatky v překladu v posledních několika desetiletích zabývaly. Tuto pracovní typologii interferenčních jevů představíme v následujícím oddíle.

4.3. Typologie interferenčních jevů

Tento oddíl podává přehled nejčastějších typů interference na rovině morfosyntaktické, gramaticko-lexikální a ryze lexikální. Podle Kufnerové (2009, s. 45) se přitom interference projevuje nejviditelněji ve slovní zásobě a frazeologii, kde mohou interferovat jednotlivá slova, ustálená slovní spojení i celé frazeologismy a vazby, obtížněji ji pak zjišťujeme ve větné stavbě. Při tvorbě následující typologie jsme čerpali z Emmerové (1991), Kufnerové et al. (2003), Kufnerové (2009) a Knittlové a kol. (2010), odkud přebíráme rovněž většinu příkladů, zbylé pocházejí z naší vlastní výukové praxe.¹³

4.3.1. Morfosyntaktická rovina

1.a. Neústrojně aktuální členění větné (AČV)

Překladatelé velmi často chybují tím, že kopírují slovosled VJ¹⁴ a v koncové pozici ponechávají větný člen, jenž není rématem:

I was not unhappy this week. → **Nebyl jsem nešťastný tento týden.* (Tento týden jsem nebyl nešťastný.)

Tout le monde, paraît-il, applaudit à cette initiative. → **Všichni tleskají tomu návrhu.* (Všichni tomu návrhu tleskají.)

1.b. Kataforická reference místo anaforické

¹³ Příklady pocházejí z překladů z angličtiny, doplňkově i jiných jazyků; hvězdička u českých formulací znamená, že obsahují chybu; zpravidla uvádíme také návrh adekvátnějšího, uzuálnějšího řešení.

¹⁴ VJ znamená výchozí jazyk, tj. jazyk originálu; CJ znamená cílový jazyk, tj. jazyk překladu.

V souvětích čeština vyjadřuje podmět co nejdříve, tj. pokud možno hned v první větě:

Since taking up residence in the Louvre, the Mona Lisa had been stolen twice. → **Od chvíle, kdy se stala majetkem Louvru, byla Mona Lisa dvakrát odcizena.* (Od chvíle, kdy se Mona Lisa stala majetkem Louvru, byla dvakrát odcizena.)

When she came home, Helen saw... → **Když přišla domů, Helena viděla...* (Když Helena přišla domů, viděla...)

1.c. Přílišná segmentace české věty

Překladaťel kopíruje větnou stavbu VJ včetně oddělování větných členů čárkami tam, kde to v češtině není přirozené, výsledek působí „rozkouskovaně“:

**Následující rok, když jsme...* (Když jsme následující rok...)

Kaia's grandmother, Meralyn Kirkland, said she told police... → **Kaiina babička, Meralyn Kirklandová, řekla, že policii informovala, že...* (Kaiina babička Meralyn Kirklandová podle svých slov policii upozornila na to, že...)

1.d. Doslovný převod souslednosti časové

Na rozdíl od angličtiny, němčiny, francouzštiny aj. čeština nemění přítomný čas sloves na čas minulý tehdy, když jde o nepřímou řeč uvozenou slovesem říkání v minulém čase:

She said she thought I was wrong. → **Řekla, že si myslela, že jsem neměl pravdu.* (Řekla, že si myslí, že nemám pravdu.)

Er wusste, was der General hören wollte. → **Věděl, co chtěl generál slyšet.* (chce)

1.e. Pasivní vazby místo aktivních tvarů slovesa:

... **lidem, kteří jím byli přitahováni...* (lidem, které přitahoval)

4.3.2. Gramaticko-lexikální rovina

2.a. Nekorigované číslo podstatných jmen

sexual fears → **sexuální strachy* (strach ze sexu)

many people lost their lives → **mnoho lidí přišlo o životy* (život)

2.b. Nedostatečné využívání bohatého českého slovesa

Překladaťel často zapomíná na to, že by v souladu se syntetickou povahou češtiny měl využívat možností sémanticky bohatého slovesa; mj. budoucí čas české sloveso často vyjádří předponou a není nutné vždy přebírat z angličtiny, němčiny či románských jazyků složené futurum:

**budu aspoň jednou tančit* (aspoň jednou si zatančím)

**že se s ní bude vidět naposledy* (že se s ní naposledy uvidí)

Někdy je potřeba pro lepší koherenci textu sloveso doplnit:

"The battery," he explained. → „Baterie,“ vysvětlil. (Je to baterie./Je to baterkou.)

"A literal mug shot of a six-year-old girl!" → „Doslova policejní fotografie šestileté holčičky!“ („Fotí si šestiletou holku doslova jako zločince!“)

2.c. Záměna spojek *ani/nebo* v záporných větách

**nebyl sarkastický nebo ironický* (ani)

2.d. Nevyužívání syntetického stupňování

**tím víc lichotivě (tím lichotivěji)*

Někdy dá čeština naopak přednost analytickému stupňování:

**jedním z nejnepochopenějších (jedním z nejméně pochopených)*

2.e. Opomíjení přivlastňovacích adjektiv

narozeniny královny (královniny narozeniny)

hudba Beethovena (Beethovenova hudba)

2.f. Nadužívání přivlastňovacích zájmen

V jazycích s nutnou determinací substantiva se vedle členů hojně užívají posesiva, jejichž přemíru v překladech do češtiny lze považovat za důsledek interference; v češtině je přirozeným protějškem substantivum bez posesiva, případně dativ:

**moje srdce se na okamžik zastavilo (srdce se mi na okamžik zastavilo)*

**Ty ses hrabala v mých dopisech. (Ty ses mi hrabala v dopisech.)*

Často se chybje ve volbě mezi zvratným a nezvratným tvarem:

**... mohl tuto svobodu rozšířit i na nás, jeho čtenáře (své čtenáře)*

2.g. Kladné tázací zjišťovací věty tam, kde čeština většinou dává přednost záporným

Chcete jít dovnitř? (Nechcete...)

Prosím tě, vzpomínáš si... (nevpomínáš si...)

2.h. Opisné vazby místo jednoslovného výrazu

cítil jsem zvedání žaludku (zvedal se mi žaludek)

získal slávu (proslavil se)

vyvolalo hodně zábavy (hodně pobavilo)

tančila na bosých nohou (tančila bosá)

2.i. Chybné předložkové vazby

Překladatel pod vlivem originálu použije v českém textu buď předložku chybnou, nebo předložkovou vazbu místo vazby bezpředložkové:

**tančit s ní tělo při těle (tělo na tělo)*

**odtrhnout oči ze smrti (od smrti)*

**kdo a jak je vinen za justiční vraždy (vinen justičními vraždami)*

**mě nedotáhli k otcově svatbě (na otcovu svatbu)*

4.3.3. Lexikální rovina

3.a. Deformace ustálených spojení, rčení, idiomů, obrazných pojmenování

**vrhl rychlý pohled (letmo se podíval)*

**ptáci na cestách (tažní ptáci)*

**mlátí lidem do hlav heslo (vtloukají)*

*dyed-in-the wool puritans → *do vlny odění puritáni (zatvrzelí)*

*Fifty fucking thousand! (seriál Sex and the City, Samantha přihazuje na dražbě) → *Padesát zasraných tisíc. (český dabing, lépe: Zasraných padesát tisíc.)*

3.b. Opomíjení deminutiv

malá sestra (sestřička); *klubko malých hadů* (háďat)

3.c. Nadměrné užívání slov cizího původu

... *that life is far more complex* → *... *že život je mnohem komplexnější* (složitější)

včetně případů, kdy slovo v CJ neexistuje:

pervert → **pervert* (perverzní člověk)

3.d. „Falešní přátelé“: slova jsou ve VJ a CJ stejná či podobná, ale jejich význam je jiný

literacy → **literatura* (gramotnost, vzdělanost)

3.e. Slovesa zvyšující neurčitost a subjektivnost výpovědi

Pro angličtinu specifická slovesa *find*, *seem* apod. je lépe vypouštět nebo nahrazovat zřetelovými adverbii:

And I ... found it nearly impossible to write in a voice of historical truth. → **I já ... jsem shledala ... jako téměř nemožné.* (pro mě bylo téměř nemožné)

What Miller said ... also seemed true of my struggles with Miller. → **To, co řekl Miller ... se mi zdá jako platné...* (nejspíš platí)

3.f. Při stylizaci mluvenosti chybí typické české vazby, obraty, kontaktní slova, výplňkové prostředky apod.

Zde pozorujeme dvě situace. Buď takové prostředky ve VJ existují, ale překladatel je převádí doslovně, což působí nepřirozeně:

I'm afraid → **Obávám se* (Bohužel)

Oh, George... → **Ach, Georgi...* (Prosím tě / Poslyš, Georgi...)

nebo v originále není na tomto místě nic a překladateli chybí podnět, který by ho upamatoval na to, že v češtině by mohl takový prostředek použít. Jde o nejrůznější faticismy jako částice, zájmenná adverbia pro zdůraznění (*Tady pan předseda říká...*), zájmena (především různé typy dativu postojového: emocionální, kontaktní, zainteresování): *Já vám řeknu, že...; Běží nám osmá minuta...; Nelez mi na ten gauč.*

K výše uvedené typologii jevů, jež jsou projevem vlivu výchozího jazyka na jazyk překladu, doplníme, že interference není jedinou příčinou stylizačních nedostatků. Neadekvátní volba lexikálních protějšků (ať už jednotlivých výrazů nebo idiomů), neuzuální kolokace, chaotický slovosled, opakování stejných slov nebo slovních základů, opakování stejných spojovacích výrazů a jiné stylistické neobratnosti či jejich hromadění – k tomu všemu může podle Knittlové a kol. (2010, s. 237) docházet také vinou nedostatečné citlivosti překladatele vůči cílovému jazyku.

5. Analýza

Typologie uvedená v oddíle 4.3 zachycuje, jak se problém interference projevuje v literárních překladech, zejména v literatuře faktu a beletrii. V naší studii se soustředíme na převod textů zpravodajských, proto zmíněnou typologii považujeme za jakési vodítko

pro naši analytickou práci, nikoli finální metodologický nástroj. Jak naše analýza ukáže, některé jevy obsažené v typologii se v námi posuzovaných překladech nevyskytují, a naopak v nich lze najít nové jevy, o něž zmíněnou klasifikaci rozšíříme.

Primárním objektem našeho zájmu jsou projevy interference, tj. jak výchozí jazyk angličtina, konkrétně její morfologické, syntaktické a lexikální vlastnosti, působí na stylizační rovinu překladu do češtiny. Zároveň lze očekávat, že překlady budou vykazovat také jiný druh formulačních nedostatků, jež nejsou důsledkem působení výchozího jazyka.¹⁵

Náš rozbor se zaměřuje na stylizační rovinu, jež představuje patrně nejsubjektivnější oblast hodnocení kvality překladu. Stylizace textu se obecně řídí spíše územ převládajícím v daném žánru než jednoznačnými pravidly a při jejím posuzování čtenář čerpá ze své jedinečné jazykové zkušenosti; výraznou roli hrají také individuální vkus a míra jazykového talentu. Podobně jako při tvorbě optimálních referenčních překladů N1 a N2 jsme proto také při hodnocení verzí REF2 a REF3 pracovali ve dvojici, abychom subjektivitu částečně potlačili. Vzhledem k povaze této problematiky si však nemůžeme činit nárok na definitivnost našich závěrů.

V následujícím oddílu se věnujeme analýze vybraných dvou textů.¹⁶ Jedná se o tyto novinové články: 1) *Serena Williams Fined \$10,000 For Allegedly Damaging Wimbledon Court*,¹⁷ 2) *Immanuel Christian School: Sixth-grade boys accused of pinning down black girl and cutting off her dreadlocks in Virginia*.¹⁸

5.1. Text 1: Serena Williams Fined \$10,000 For Allegedly Damaging Wimbledon Court

Tabulka 1: Textový úsek 1 (nadpis)

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
Serena Williams Fined \$10,000 For Allegedly Damaging Wimbledon Court	<i>Serena Williamsová dostala pokutu 10 000 dolarů za to, že údajně poškodila wimbledonský kurt</i>	<i>Serena Williams dostala pokutu 10,000 dolarů za poškození wimbledonského kurtu</i>	<i>Serena Williamsová dostala pokutu 10 000 dolarů za údajně poškození wimbledonského kurtu</i>	<i>Pokuta 10 000 dolarů pro Serenu Williams: údajně poničila kurt ve Wimbledonu</i>
<p>N2 volí zcela odlišnou syntaktickou strukturu, usiluje přitom o splnění základních charakteristik funkčního titulku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – celková stručnost (srov. relativně „upovídáný“ REF2) – dynamičnost (verbem finitum <i>poničila</i> označuje děj z hlediska čtenáře klíčový, srov. nominální REF3 a N1) – údernost (neslovesná první část titulku, kde výraz <i>pokuta</i> svými a priori negativními asociacemi poutá dle našeho mínění dostatečnou pozornost) 				

¹⁵ Na jevy, které se v téže podobě v jednotlivých textových úsecích opakují, upozorňujeme pouze u jejich prvního výskytu.

¹⁶ Výčet jednotlivých jevů uvedených v bodech níže si nečiní nárok na úplnost, má spíše ilustrativní charakter a slouží k přehledu o nejčastějších pochybeních překladatelů v těchto textech. Zaměřujeme se na nedostatky interferenční a stylizační, takže např. (neinterferenční) pravopisné chyby nebo překlepy v tabulkách neznačíme, ale ve zkratce je uvádíme až v závěrečné diskusi (např. Tabulka 2, REF3: *výtěžka*).

¹⁷ Viz https://www.huffpost.com/entry/serena-williams-fined-damage-wimbledon_n_5d2536dce4b0583e4828e862. Cit. 8. 6. 2021.

¹⁸ Viz <https://www.cbsnews.com/news/immanuel-christian-school-amari-allen-boys-accused-pinning-down-black-girl-cutting-her-dreadlocks-2019-09-28/>. Cit. 8. 6. 2021.

Tabulka 2: Textový úsek 2

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Serena Williams, tennis legend and seven-time Wimbledon champion, is being fined \$10,000 for allegedly damaging the London practice courts with her racquet.</i>	<i>Serena Williamsová, tenisová legenda a sedminásobná wimbledonská vítězka.</i> ¹⁹ dostala pokutu 10 000 dolarů za to, že údajně poškodila raketou [Ⓐ] londýnské tréninkové kurty.	<i>Serena Williams, tenisová legenda a sedminásobná vítězka Wimbledonu.</i> [Ⓐ] dostala pokutu 10,000 dolarů za to, že svou [Ⓑ] raketou poničila londýnský tréninkový kurt.	<i>Serena Williamsová, tenisová legenda a sedminásobná šampionka Wimbledonu.</i> [Ⓐ] dostala pokutu 10 000 dolarů za údajné poničení londýnských tréninkových kurtů raketou [Ⓒ] .	<i>Tenisová legenda a sedminásobná vítězka Wimbledonu Serena Williams</i> [Ⓒ] dostala pokutu ve výši 10 tisíc dolarů za to, že raketou [Ⓒ] poškodila jeden z londýnských tréninkových kurtů.
<p>[Ⓐ] N2 volí apozici těsnou namísto volné ve snaze vyhnout se v češtině méně obvyklé fragmentaci syntaxe pod vlivem VJ v REF2 i REF3 (interference 1.c)²¹</p> <p>[Ⓑ] nadužívání posesiv pod vlivem VJ (REF3) (interference 2.f)</p>				

Tabulka 3: Textový úsek 3

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>The All England Club, which hosts the Wimbledon tournament, handed the fine to Williams after she reportedly caused damage during a practice round on the outside courts on June 30, according to The Associated Press and CNN.</i>	<i>All England Club, který pořádá wimbledonský turnaj</i> [Ⓐ] [Ⓒ] , dal Williamsové pokutu poté, co podle The Associated Press a CNN údajně způsobila škodu při tréninkovém kole na venkovních kurtech <u>30. června</u> [Ⓒ] .	<i>Klub</i> [Ⓓ] All England Club, který <i>hostí</i> turnament [Ⓐ] [Ⓒ] , udělil dle zpravodajů [Ⓓ] The Associated Press a CNN Williams pokutu poté, co <u>30. června</u> [Ⓒ] údajně způsobila škodu během cvičného kola na venku na kurtech.	<i>Jak informovaly agentura Associated Press a stanice CNN</i> [Ⓒ] , All England Club, který wimbledonský turnaj [Ⓒ] pořádá [Ⓓ] , udělil Williamsové pokutu poté, co <u>30. června</u> [Ⓒ] údajně způsobila škodu během tréninkového kola na venkovních kurtech.	<i>Pořadatel wimbledonského turnaje</i> [Ⓒ] All England Club pokutu Sereně Williams udělil poté, co <u>30. června</u> [Ⓒ] během tréninku na venkovních kurtech údajně způsobila škodu. <i>Zprávu přinesly tisková agentura AP a server CNN.</i> [Ⓒ] [Ⓒ]
<p>[Ⓐ] AČV: wimbledonský turnaj je zmíněn v předchozích větách, proto zde již nemůže být rématem (REF2, REF3, interference 1.a); N1 správně, N2 ve snaze o větší sevřenost vztahnou větu transformuje na apozici</p> <p>[Ⓑ] podobně chybně REF2 do rématu umísťuje adverbialie, jež tvoří pouhou časovou kulisu (interference 1.a)</p> <p>[Ⓒ] výraz <i>turnament</i> v češtině neexistuje – extrémní případ interference na rovině slovtvorby v REF3 (interference 3.c); pochybovat lze rovněž o kontextové vhodnosti doslovně přeloženého <i>hostit</i> – obvykle se poji s místem konání, nikoli organizací, která proto akci spíše „pořádá“ či je jejím „pořadatelem“</p> <p>[Ⓓ] nefunkční explikace v důsledku nevhodné lexikální volby v REF3; výstižnější výrazy uvádíme v N1 a N2</p> <p>[Ⓔ] komplementárně ke kondenzaci (bod [Ⓐ]) N2 na konci úseku větňou stavbu naopak dekondukuje vyčleněním zdroje informace do samostatné věty s využitím ve zpravodajství obvyklé fráze <i>přinést zprávu</i></p>				

¹⁹ Světlé písmeno v tmavém poli značí řešení, které považujeme v daném kontextu za méně vhodné, resp. značí interferenční jev (v tomto případě přijatelný, proto ho volí i N1).

²⁰ Tmavé písmeno ve světlém poli značí zdařilé, resp. vhodnější řešení.

²¹ Interferenční jevy značíme tučně, zkratka odkazuje na příslušný bod z typologie uvedené v podkapitole 4.3.

Tabulka 4: Textový úsek 4

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>The 37-year-old tennis star appeared to shrug off the fine while speaking to reporters after winning the quarterfinal round against Alison Riske on Tuesday.</i>	<i>Sedmatřicetiletá tenisová hvězda pokutu zdánlivě [Ⓒ] ignorovala, když [Ⓓ] mluvila s novináři [Ⓓ] poté, co v úterý vyhrála čtvrtfinálové kolo proti Alison Riskeové [Ⓐ].</i>	<i>37letá tenisová hvězda <u>po výhře úterního čtvrtfinálového kola proti Alison Riske</u> [Ⓐ] <u>při rozhovoru s reportéry</u> [Ⓑ] [Ⓓ] nad pokutou pokrčila rameny.</i>	<i>Když 37letá tenisová hvězda <u>po úterním vítězství ve čtvrtfinále nad Alison Riskeovou</u> [Ⓓ] <u>hovořila s novináři</u> [Ⓒ] [Ⓓ], nad pokutou <u>spíše</u> [Ⓒ] <u>krčila rameny.</u></i>	<i>Když sedmatřicetiletá tenisová <u>star</u> [Ⓒ] <u>po úterním čtvrtfinále, v němž porazila Alison Riske</u> [Ⓓ], <u>mluvila s novináři</u> [Ⓒ] [Ⓓ], <u>netvářila se, že by</u> [Ⓒ] <u>ji pokuta nějak zvlášť trápila.</u></i>
<p>[Ⓐ] AČV: adverbialie času, v originále realizované nefinitivní frází, slouží jako kulisa děje a nemůže být rémátem (REF2) (interference 1.a)</p> <p>[Ⓑ] přílišná nominálnost REF3 v důsledku hromadění předložkových vazeb; v N1 a ještě více v N2 snaha o dekonkondenzaci přidáváním sloves</p> <p>[Ⓒ] převod infinitivní vazby se slovesem <i>appear</i> není bez přesné znalosti kontextu snadný; jeden ze slovníkových ekvivalentů <i>zdánlivě</i> (REF2) je zde vysloveně nesprávný, REF3 tuto složku významu vypouští; N1 a N2 nabízí dvě možná řešení (adverbium, idiomatický větný opis), výsledný modální odstín však vždy bude důsledkem překladatelovy interpretace, jeho hodnocení proto nejspíše nebude jednoznačné</p> <p>[Ⓓ] výraz <i>reportéři</i> (REF3) je kontextově méně vhodný (interference 3.c)</p> <p>[Ⓔ] výraz <i>star</i> volíme záměrně jako po našem soudu jedno z kontextově vhodných synonym frekventovaného, a tím žurnalisticky již méně atraktivního <i>hvězda</i> – se spojením „tenisová star“ se lze setkat právě v českém sportovním zpravodajství</p>				

Tabulka 5: Textový úsek 5

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>„I haven't really thought about it, to be honest,“ she said when asked about the fine. „I just threw my racket. I got fined.“</i>	<i>„[Ⓐ] Abych pravdu řekla, opravdu jsem <u>na to nemyslela</u> [Ⓑ]“; <u>„pokutu dotázána</u> [Ⓒ]. „Jenom jsem <u>hodila raketou</u> [Ⓓ]. Dostala jsem pokutu.“</i>	<i>“[Ⓐ] Ještě jsem <u>nad tím ani nepřemýšlela</u> [Ⓑ].” sdělila. “Jen jsem <u>prostě hodila svoji raketu</u> [Ⓓ]. Dostala jsem pokutu.”</i>	<i>„[Ⓐ] Opravdu jsem <u>o tom nepřemýšlela</u> [Ⓑ], abych byla upřímná,“ řekla, když <u>se jí na pokutu zeptali</u> [Ⓒ]. „Jenom jsem <u>mrštila raketou o zem</u> [Ⓓ]. <u>A</u> [Ⓒ] dostala jsem pokutu.“</i>	(totožný s N1)
<p>[Ⓐ] chybný zápis uvozovek v REF2 a REF3</p> <p>[Ⓑ] REF2 nedostatečně využívá možností českého slovesa (interference 2.b); REF3 prostě <i>think</i> správně převádí výraz <i>přemýšlet</i> a přidává tak další fazety (množství děje, emocionálnost aj.), což v N1 zachováváme, pouze nahrazujeme frekventovanější předložkovou vazbou</p> <p>[Ⓒ] zachování pasivní konstrukce v REF2 ubírá úseku na přirozenosti (interference 1.e); REF3 tuto významovou složku vypouští, v N1 nahrazujeme aktivní konstrukcí s obecným činitelem (z kontextu rekonstruovatelným jako novináři)</p> <p>[Ⓓ] obdobně jako v [Ⓑ] – usiluje-li překladatel o plnokrevný český text, má možnost obecné anglické <i>throw</i> převádět hyponymem s příslušným adverbialním doplněním – např. specifitější <i>mrštit něčím o zem</i>, případně <i>praštit</i> (REF2 a REF3 interference 2.b); v REF3 navíc pod vlivem VJ ponecháno posesivum (interference 2.f)</p> <p>[Ⓔ] posílení koheze, respektive snaha o důslednější stylizaci mluveného projevu v N1 přidáním spojky</p>				

Tabulka 6: Textový úsek 6

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Williams said she didn't know how that could've caused damage.</i>	<i>Williamsová řekla, že neví [Ⓐ], jak to mohlo [Ⓑ] způsobit škodu [Ⓒ].</i>	<i>Williams řekla, že neví [Ⓐ], jak tím mohla [Ⓑ] způsobit škodu [Ⓒ].</i>	<i>Williamsová řekla, že neví [Ⓐ], jak by něco takového mohlo [Ⓑ] způsobit škodu [Ⓒ].</i>	<i>Williams podle svých slov netuší [Ⓐ], jak by něčím takovým mohla [Ⓑ] kurt poškodit [Ⓒ].</i>
<p>[Ⓐ] doslovný překlad sloves <i>say</i> a <i>know</i> sice nelze označit za chybný, ale poměrně rutinní postupy mezi-jazykové textotvorby v N2, jako jsou transpozice neboli změna slovního druhu (<i>said</i> – <i>podle svých slov</i>) či specifikace (<i>know</i> – <i>tušit</i>), pomáhají udržet stylizační svěžest i jistý ironický podtón úseku (REF2 a REF3 interference 2.b)</p> <p>[Ⓑ] doslovný převod REF2 sice zachovává základní význam, výsledkem je však bezbarvá formulace; REF3 snaha o personalizaci změnou perspektivy – děj popsán z pohledu akérky, což v daném žánru působí autentičtěji; v N1 podmět originálu zachován, pro posílení koheze a přirozenější rytmus věty zvolen namísto základního demonstrativa opis (<i>to</i> – <i>něco takového</i>), hypotetičnosti děje navíc lépe vystihuje kondicionál než indikativ; N2 téměř totožný s N1, ještě větší přirozenosti dosahuje převzetím osobního podmětu z REF3</p> <p>[Ⓒ] vedle správného doslovného překladu (<i>cause damage</i> – <i>způsobit škodu</i>, REF2, REF3, N1) nabízíme konkretizaci s využitím kontextu (N2)</p>				

Tabulka 7: Textový úsek 7

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>„I mean, I guess if you could tell me, I would appreciate it,“ she told reporters. „I mean, I have always been an Avenger in my heart. Maybe I'm super strong. I don't know.“</i>	<i>„Myslím, domnívám se [Ⓐ], kdybyste mi to mohli říct [Ⓑ], byla bych ráda,“ řekla novinářům. „Myslím [Ⓒ], že jsem vždy byla ve svém srdci <i>mtitelka</i> [Ⓓ]. Možná jsem supersilná. Nevím [Ⓔ].“</i>	<i>„Jestli mi to <i>dokážete vysvětlit</i> [Ⓒ], budu jen [Ⓓ] ráda,“ řekla reportéřům. „Vždycky jsem v srdci byla <i>Avengerem</i> [Ⓓ]. Možná mám super sílu. Nevím [Ⓔ].“</i>	<i>„Asi [Ⓐ] bych ocenila, kdybyste mi to řekli [Ⓑ]“, prohlásila před novináři. „Víte [Ⓒ], vždycky jsem srdcem byla tak trochu <i>superhrdinka</i> [Ⓓ]. Možná jsem supersilná. Nevím [Ⓔ].“</i>	<i>„Jestli mi to <i>dokážete vysvětlit</i> [Ⓒ], budu jenom [Ⓓ] ráda,“ prohlásila před novináři. „Víte [Ⓒ], <i>odjakživa</i> [Ⓓ] jsem ve skrytu duše [Ⓔ] tak trochu <i>superhrdinka</i> [Ⓓ]. Možná jsem supersilná. Nevím [Ⓔ].“</i>
<p>[Ⓐ] doslovný překlad faticismů v REF2 (interference 3.f); REF3 subjektivnost a mluvenost částečně zachovává užitím výrazu <i>jen</i>, což N2 přebírá s malou obměnou (<i>jenom</i>), N1 volí částici <i>asi</i>, možnosti má však překladatel celou řadu – každopádně by měl usilovat o ekvivalenci účinku repliky jako celku</p> <p>[Ⓑ] podobně jako v [Ⓐ] volí REF2 nefunkční řešení, REF3 vypouští, v N1 a N2 nabízíme opět jeden z mnoha faticismů, jež připadají v úvahu</p> <p>[Ⓒ] jako zdařilou hodnotíme specifikaci <i>could tell</i> na <i>dokážete vysvětlit</i> (REF3), neboť je smyslu úseku blíže než doslovné <i>mohli říct</i> (REF2)</p> <p>[Ⓓ] N2 volí na rozdíl od ostatních verzí záměrně méně doslovný převod <i>always</i> a <i>in my heart</i>, abychom poukázali na možnosti při hledání situačně ekvivalentních překladů</p> <p>[Ⓔ] převod popkulturní narážky, REF2 volí slovníkový ekvivalent, REF3 cizí jméno zachovává – jakkoli mohou být dané dílo a jeho postavy zejména mladšímu českému čtenáři známé, ve zpravodajském stylu jsme v N1 a N2 dali přednost obecnějšímu pojmenování, interpretačně přístupnějšímu širšímu okruhu čtenářů</p> <p>[Ⓔ] může se jednat o překlep, avšak spíše jde o snahu REF3 věrně stylizovat mluvený projev; výsledek působí zbytečně naturalisticky a poutá nežádoucí pozornost čtenáře; hlásková deformace tohoto typu se v českém žurnalistickém úzu v citacích zpravidla normalizuje</p>				

Tabulka 8: Textový úsek 8

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Williams is after her eighth Wimbledon title, which would be her 24th grand slam victory. She is advancing to the singles semifinals on Thursday against Czech player Barbora Strýcová.</i>	<i>Williamsová je po [Ⓐ] svém osmém wimbledonském titulu, což by bylo její 24. grandslamové vítězství [Ⓞ]. Postupuje do čtvrtěčního semifinále jednotlivců proti české hráčce [Ⓞ] Barboře Strýcové.</i>	<i>Williams jde po [Ⓐ] svém osmém wimbledonském titulu, který by byl jejím 24. grand slamovým vítězstvím [Ⓞ]. Postupuje do čtvrtěčního singles [Ⓛ] semifinále proti české tenistce [Ⓞ] Barboře Strýcové.</i>	<i>Williamsová usiluje [Ⓞ] o svůj osmý wimbledonský titul, který by byl jejím 24. grandslamovým vítězstvím [Ⓞ]. Postupuje do čtvrtěčního semifinále jednotlivců proti české tenistce [Ⓞ] Barboře Strýcové.</i>	<i>Williams bojuje [Ⓐ] už o osmý wimbledonský titul, který by byl jejím čtyřia-dvacátým grandslamovým triumfem [Ⓞ]. Postupuje do semifinále dvouhry žen, v němž se ve čtvrtek utká s [Ⓞ] Českou [Ⓞ] Barborou Strýcovou.</i>
<p>[Ⓐ] doslovnější překlady anglického frázového slovesa v REF2 a REF3 (interference 2.b, variantu <i>je po</i> v REF2 blíže rozebíráme na konci oddílu 5.1) nahrazujeme ústrojnějšími plnovýznamovými slovesy, jež náleží k repertoáru sportovně-žurnalistické češtiny</p> <p>[Ⓞ] N2 záměrně volí cizí slovo <i>triumf</i> namísto doslovného domácího <i>vítězství</i> ve snaze překlad přiblížit úzu dynamického žánru sportovní publicistiky (srov. výraz <i>star</i> v tab. 4)</p> <p>[Ⓞ] dekonzence v N2 transformací přívlasktů na vedlejší větu ve snaze snížit nominálnost a tím dodat úseku na dynamičnosti</p> <p>[Ⓞ] naopak v N2 implicitace vypuštěním výrazu <i>hráčka</i>, případně <i>tenistka</i>, který vyplývá z kontextu a jehož důsledné uvádění může text činit polopatickým</p> <p>[Ⓛ] nefunkční zachování slova cizího původu v REF3 (interference 3.c)</p>				

Tabulka 9: Textový úsek 9

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Williams was also fined a total of \$17,000 last year after she defended herself against an umpire at the U.S. Open who accused her of illegally communicating with her coach during a match.</i>	<i>Williamsová také dostala pokutu v celkové 17 000 dolarů v loňském roce [Ⓐ], když se bránila [Ⓛ] proti rozhodčímu na U.S. Open, který [Ⓛ] ji obvinil, že během zápasu nedovoleně komunikuje se svým trenérem.</i>	<i>Williamsová celkem minulý rok dostala penále [Ⓛ] 17,000 dolarů poté, co se ohradila [Ⓞ] proti rozhodčímu na U.S. Open, který [Ⓛ] ji obvinil, že se protiprávně [Ⓛ] radí se svým trenérem během zápasu [Ⓞ].</i>	<i>Loni Williamsová dostala pokutu v celkové výši 17 000 dolarů, když se během US Open ohradila [Ⓞ] proti rozhodčímu, který ji obvinil z toho, že v průběhu zápasu nedovoleně komunikuje se svým trenérem.</i>	<i>Loni přitom Williams dostala pokutu v celkové výši 17 000 dolarů, když se během US Open ohradila [Ⓞ] proti rozhodčímu, který ji obvinil z toho, že v průběhu zápasu nedovoleně komunikuje se svým trenérem.</i>
<p>[Ⓐ], [Ⓛ], [Ⓞ] AČV: adverbialie času pod vlivem angličtiny chybně umístěno v rematické pozici (REF2, REF3 interference 1.a), v případě [Ⓛ] je tím navíc narušena koheze</p> <p>[Ⓞ], [Ⓛ] volba kontextově nevhodného výrazu v REF3 (termín <i>penále</i> odkazuje do oblasti administrativní, zatímco <i>protiprávně</i> asociuje porušování zákonů, nikoli pravidel sportu)</p> <p>[Ⓛ] obecné anglické <i>defend</i> sice lze překládat doslovně jako <i>bránit se</i> (REF2), překladatel má však k dispozici neméně běžná specifitější synonyma (<i>ohradit se</i>, REF3, N1, N2), jejichž užitím vědomě kompenzuje stylistické ztráty, k nimž nevyhnutelně dochází na jiných místech</p>				

Tabulka 10: Textový úsek 10

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>During that incident, the umpire issued three code violations to Williams: One for receiving illegal coaching, a second for breaking her tennis racket in frustration and a third after she confronted the umpire and called him a „thief.“</i>	<i>Při tomto incidentu rozhodčí vytkl Williamsové tři porušení [Ⓐ] pravidel: jedno, že [Ⓑ] dostávala nedovolenou podporu od trenéra [Ⓒ], druhé, že z frustrace [Ⓓ] zlomila [Ⓔ] svoji tenisovou raketu a třetí, že [Ⓛ] napadla [Ⓜ] rozhodčího a nazvala ho „zlodějem“.</i>	<i>V průběhu incidentu rozhodčí spočítal Williams tři porušení [Ⓐ] předpisů: jedno za [Ⓑ] nelegální coaching od trenéra [Ⓒ], druhé za rozbití [Ⓓ] své rakety v zápalu frustrace [Ⓔ] a třetí za konfrontaci [Ⓛ] rozhodčího a za to, že mu řekla, že je „zloděj“.</i>	<i>Během tohoto zápasu udělil rozhodčí Williamsové tři napomenutí [Ⓒ] za porušení pravidel: jedno za to, že se v rozporu s pravidly radí s trenérem [Ⓓ], druhé za ničení [Ⓔ] tenisové rakety v afektu [Ⓛ] a třetí poté, co se na rozhodčího obořila [Ⓜ] a nazvala jej „zlodějem“.</i>	<i>Během zmíněného zápasu si Williams vysloužila tři napomenutí [Ⓒ] rozhodčího za porušení pravidel: jedno za nepovolené koučování [Ⓓ], druhé za ničení [Ⓔ] tenisové rakety v záchvatu vzteku [Ⓛ] a třetí poté, co se na rozhodčího obořila [Ⓜ] a nazvala jej „zlodějem“.</i>
<p>[Ⓐ] neuzální slovní spojení v REF2 a REF3, návrhy N1 a N2 čerpají z prostředků obvyklých pro jazyk sportovní žurnalistiky, N2 přitom přistupuje k modulaci výměnou aktantů</p> <p>[Ⓑ] narušená koheze v REF2 i REF3: uvození položek výtčového přístavku (<i>jedno, že</i>, respektive <i>jedno za</i>) nenavazuje na substantivum <i>porušení</i></p> <p>[Ⓒ] neuzální slovní spojení v REF2 a REF3; N2 volí terminologické spojení užívané v pravidlech tenisu i sportovní žurnalistice, N1 ve snaze snížit nominálnost využívá opis vedlejší větou</p> <p>[Ⓓ] nefunkční zachování slova cizího původu v REF2 a REF3 (interference 3.c), v obou případech je výraz <i>frustrace</i> navíc zapojen do nevhodné vazby či kolokace; N1 a N2 využívají situačně vhodnější ekvivalenty</p> <p>[Ⓔ] <i>break</i> je další příklad anglického slovesa se širokou sémantikou, český protějšek nutno volit s ohledem na kontext, v tomto směru se <i>rozbití</i> a <i>ničení</i> jeví vhodnější než <i>zlomení</i></p> <p>[Ⓛ] podobný problém byl se slovesem <i>confront</i>, kde ve snaze o výrazovou pestrost volíme v N1 a N2 specifické sloveso <i>obořit se</i>, jež zapadá do rámce popisované situace; prosté <i>napadnout</i> (REF2) evokuje spíše fyzický útok, REF3 zachovává slovo cizího původu, jež opět zapojuje do neústrojné vazby (interference 3.c)</p>				

Tabulka 11: Textový úsek 11

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Many of Williams' fans claimed that the umpire was unnecessarily harsh in his response to her, especially considering male players' meltdowns throughout the history of the sport.</i>	<i>Mnozí fanoušci Williamsové [Ⓐ] prohlašovali [Ⓑ], že rozhodčí byl ve své odpovědi vůči ní [Ⓒ] přehnaně tvrdý, zvláště když vezme me v úvahu [Ⓓ] kolapsy [Ⓔ] mužských hráčů v dějinách sportu.</i>	<i>Mnoho fanoušků Williams [Ⓐ] tvrdí [Ⓑ], že rozhodčí byl na hráčku zbytečně tvrdý, obzvlášť když se podíváme na [Ⓓ] výlevy [Ⓔ] mužských hráčů napříč historií sportu.</i>	<i>Mnozí fanoušci Williamsové [Ⓐ] mají za to [Ⓑ], že reakce rozhodčího byla [Ⓒ] nepřiměřeně tvrdá, zejména s ohledem na to, kolikrát jsme se v dějinách tohoto sportu setkali s [Ⓓ] citovými výlevy [Ⓔ] mužů.</i>	<i>Podle [Ⓐ] mínění [Ⓑ] mnohých fanoušků Sereny Williams rozhodčí s tenistkou [Ⓒ] jednal [Ⓓ] zbytečně tvrdě. Poukazují přitom na to, jak často [Ⓔ] výbuchy vzteku [Ⓛ] postihují tenisty muže.</i>
<p>[Ⓐ] <i>claim</i> je sloveso se širokou sémantikou, vedle celé řady kontextově adekvátních řešení (REF2, REF3 a N1) lze uvažovat také o některém z volnějších postupů, v N2 jsme např. přistoupili k transpozici slovesa na adverbium</p> <p>[Ⓑ] podobně jako [Ⓐ] je potřeba i výraz <i>response</i> převádět s citem pro kontext, což se REF2 nepodařilo, celá fráze je mechanicky převzata, včetně chybné předložkové vazby (interference 2.i); REF3 sém „reakce“ vypouští úplně, srozumitelnost úseku však touto implicitací narušena není; N1 v souladu s celkově doslovnější metodou zachovává verbonominálnost originálu, volí však kontextově vhodnější substantivum <i>reakce</i>; význam rozložený v angličtině do několika složek verbonominální fráze se v N2 koncentruje do spojení plnovýznamového slovesa a adverbia, což lépe odpovídá verbálnosti češtiny</p> <p>[Ⓒ] kontextově nevhodný výraz <i>kolaps</i> v REF2; překladatel má na výběr z mnoha vhodnějších formulací s různou mírou explicitnosti (viz REF3, N1 a N2)</p>				

Tabulka 12: Textový úsek 12

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
„Do you know how many other men do things that are much worse than that?“ Williams told U.S. Open officials who entered the court during the match after her confrontation with the umpire.	„Víte, kolik jiných mužů dělá věci, které jsou mnohem horší než tohle?“ řekla Williamsová <u>funkcionářům</u> [Ⓐ] US Open, kteří přišli na kurt během zápasu po její <u>konfrontaci</u> [Ⓑ] s rozhodčím.	“Víte kolik mužů dělá mnohem horší věci?“ řekla Williams <u>představitelům</u> [Ⓐ] U.S. Open, kteří vkročili na kurt během zápasu po její <u>konfrontaci</u> [Ⓑ] s rozhodčím.	„Víte, kolik dalších mužů dělá věci, které jsou mnohem horší než tohle?“ řekla Williamsová <u>funkcionářům</u> [Ⓐ] US Open, kteří dorazili na kurt během zápasu po jejím <u>slovním střetu</u> [Ⓒ] s rozhodčím.	„Víte, kolik mužů dělá věci, které jsou mnohem horší než tohle?“ řekla Williams <u>funkcionářům</u> [Ⓐ] US Open, kteří dorazili na kurt ještě během zápasu po její <u>slovní přestřelce</u> [Ⓒ] s rozhodčím.
<p>Ⓐ <i>officials</i> je výraz se širokou sémantikou – specifitější pojmenování <i>funkcionáři</i> je kontextově vhodnější řešení než zbytečně obecné <i>představitelé</i></p> <p>Ⓑ REF2 a REF3 zachovávají cizí výraz (interference 3.c), v N1 a N2 usilujeme o barvitější líčení, proto přistupujeme ke konkretizaci na základě znalosti kontextu</p>				

Tabulka 13: Textový úsek 13

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
Williams wasn't the only one who received a fine at this year's Wimbledon, though hers was the most costly.	Williamsová nebyla <u>jediná, kdo</u> [Ⓐ] na letošním Wimbledonu dostal pokutu, ale ta její byla nejvyšší.	Williams nebyla <u>jediná, která</u> [Ⓐ] na letošním Wimbledonu dostala pokutu, nicméně ta její byla nejvyšší.	Williamsová nebyla <u>jediná, kdo</u> [Ⓐ] na letošním Wimbledonu dostal pokutu, nicméně ta její byla nejvyšší.	Williams nebyla <u>jediná, kdo</u> [Ⓐ] na letošním Wimbledonu dostal pokutu, nicméně ta její byla nejvyšší.
<p>Ⓐ narušená koheze v REF3: s ohledem na téma dalších dvou úseků (zmínky o mužích) je vhodnější rodově neutrální <i>kdo</i> (srov. ostatní verze)</p>				

Tabulka 14: Textový úsek 14

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
Italian player Fabio Fognini was fined \$3,000 for saying a „bomb should explode“ at the tennis courts after he lost the third round to U.S. player Tennys Sandgren on Saturday.	<u>Italský hráč</u> [Ⓐ] Fabio Fognini dostal pokutu 3000 dolarů za to, že řekl, že <u>by „měla vybuchnout bomba“ na tenisových kurtech</u> [Ⓑ] , co v sobotu <u>prohrál</u> [Ⓒ] třetí kolo s <u>americkým hráčem</u> [Ⓒ] Tennysem Sandgrenem.	<u>Italský hráč</u> [Ⓐ] Fabio Fognini dostal pokutu 3,000 dolarů za prohlášení „ <u>měla by explodovat bomba</u> “ na tenisovém <u>kurtu poté</u> [Ⓑ] , co v sobotu <u>prohrál</u> [Ⓒ] třetí kolo proti <u>americkému hráči</u> [Ⓒ] Tennysu Sandgrenovi.	<u>Italský hráč</u> [Ⓐ] Fabio Fognini dostal pokutu 3 000 dolarů za to, že řekl, že <u>by na tenisových kurtech „měla vybuchnout bomba“, a to poté</u> [Ⓑ] , co v sobotu <u>prohrál</u> [Ⓒ] třetí kolo utkání proti <u>americkému hráči</u> [Ⓒ] Tennysu Sandgrenovi.	<u>Ital</u> [Ⓐ] Fabio Fognini si vsloužil pokutu ve výši tři tisíc dolarů, když na kurtu <u>prohlásil, že „by to tedy mělo vylétnout do vzduchu“</u> , <u>Řekl to poté</u> [Ⓑ] , co v sobotu ve třetím kole <u>šampionátu podleh</u> [Ⓒ] <u>Američanovi</u> [Ⓒ] Tennysu Sandgrenovi.
<p>Ⓐ, Ⓒ srov. tab. 8</p> <p>Ⓑ řazení větných členů v REF2 a REF3 zcela podle originálu, vzniká nekoherentní úsek (interference 1.a); v N1 přesun adverbialie místa do tematické pozice, v N2 radikálnější zásah do syntaktické struktury, u citace zvolena fráze s větší ekvivalencí účinku, než má doslovný překlad</p> <p>Ⓒ kontextové ekvivalenty anglického slovesa <i>lose</i> s typicky širokou sémantikou: vedle adekvátního <i>prohrát</i> lze vybírat z dalších prostředků sportovního žargonu, např. <i>podlehnout</i> (N2)</p>				

Tabulka 15: Textový úsek 15

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Nick Kyrgios of Australia was hit with two fines – one for \$3,000 and a second for \$5,000 – for unsportsmanlike conduct.</i>	<i>Nick Kyrgios z Austrálie dostal dvě pokuty</i> Ⓐ – jednu ve výši 3000 dolarů a druhou 5000 dolarů – za nespportovní chování.	<i>Nick Kyrgio z Rakouska</i> ²² <i>dostal pokuty dvě</i> Ⓒ – jednu za Ⓓ 3,000 dolarů a druhou za 5,000 dolarů za nespportovní chování Ⓔ.	<i>Nick Kyrgios z Austrálie dostal pokuty dvě</i> Ⓔ, jednu 3 000 dolarů a druhou ve výši 5 000 dolarů, a to Ⓒ za nespportovní chování.	(totožný s N1)
<p>Ⓐ AČV: počet pokut je v kontrastu s předchozím úsekem, proto je vhodnější rematická pozice s inverzí (REF3, N1) (REF2: interference 1.a)</p> <p>Ⓒ vazba <i>pokuta za + částka</i> (REF3) je kalkem anglického originálu (interference 2.i) a působí slangově, v psaném zpravodajském textu je vhodnější např. spojení <i>pokuta ve výši</i> (REF2, N1)</p> <p>Ⓔ REF3: fráze <i>za nespportovní chování</i> není od druhé částky nijak oddělena, vzniká tak dojem, že se vztahuje pouze k této druhé pokutě; N1 ve snaze vyhnout se mechanickému přejímání pomlčky (REF2) volí přístavek uvozený spojením <i>a to</i></p>				

Shrnutí k analýze textu 1

Analýza překladu textu 1 potvrdila výskyt následujících bodů z typologie uvedené v oddíle 4.3 (viz tabulku 16).

Tabulka 16: Interferenční jevy v textu 1 (podle typologie uvedené v oddíle 4.3)

Text 1: interferenční jevy z typologie v oddíle 4.3	REF2	REF3
1.a: přebírání slovosledu a chyby v AČV	7	4
1.c: segmentace věty převzatá z originálu	1	1
1.e: pasivum místo aktivních slovesných tvarů	1	–
2.b: nedostatečné využívání bohatého českého slovesa	4	3
2.f: nadužívání přivlastňovacích zájmen	–	3
2.i: chybné předložkové vazby	1	1
3.c: nadměrné užívání cizích slov	2	6
3.f: neobratná stylizace mluvenosti	2	–

Zároveň naše analýza odhalila interferenční jevy, jež zmiňovaná typologie neuvádí, a další stylizační i jiné nedostatky (viz tabulky 1–15). Níže uvádíme krátký výčet nově nalezených kategorií interferenčních jevů podle jednotlivých rovin, jež by mohly sloužit jako opora pro další výzkum (např. v podobě dalších analýz překladů, neboť náš vzorek zkoumaných překladů je pouze malou ukázkou toho, jaké překlady dnes mohou na trhu vznikat) a mohly by obohatit stávající typologii interferenčních jevů. Výběrově uvádíme též příklady z analyzovaného textu 1.

Formální a pravopisná rovina

– chybné psaní uvozovek (REF2 a REF3, tabulka 5^{Ⓐ23} a jinde)

²² Tuto významovou chybu komentujeme níže ve shrnutí k analýze textu č. 1.

²³ Písmeno za číslem tabulky odkazuje na příslušný bod.

Lexikální rovina

- kontextově nevhodné ekvivalenty: *hostit* (tabulka 3●, REF3); *zpravodajů, klub* (tabulka 3Ⓛ, REF3); *penále, protiprávně* (tabulka 9●Ⓛ, REF3); *zломit raketu* (tabulka 10Ⓛ, REF2); *kolaps* (tabulka 11●, REF2)
- neuzuální slovní spojení: *vytkl tři porušení pravidel, spočítal tři porušení předpisů* (tabulka 10▲, REF2, REF3); *dostávala nedovolenou podporu od trenéra, nelegální coaching od trenéra* (tabulka 10●, REF2, REF3)

Stylizační rovina

- přílišná nominálnost v důsledku hromadění jmenných frází a předložkových vazeb: *po výhře úterního čtvrtfinálového kola proti Alison Riske při rozhovoru s reportéry* (tabulka 4Ⓛ, REF3)
- narušená koheze: *jedno porušení, že...; jedno porušení za* (tabulka 10Ⓛ, REF2, REF3); *jediná, která* (tabulka 13▲, REF3)

Pragmatická rovina

- neadekvátní převod popkulturní narážky (REF2 a REF3, tabulka 7Ⓛ)

Níže ještě uvádíme některé vybrané chyby, jejichž přínáležitost k interferenčním jevům je diskutabilní a jež v zásadě nebrání plynulému čtení, v našem pojetí tedy nespádají pod stylizační nedostatky. Jedná se zejména o pochybení na významové rovině a o různé formální nedostatky, jimž jsme v tabulkách nevěnovali pozornost nebo se o nich zmínili jen okrajově.

Významové chyby

- Chybný převod *be after* jako *být po něčem* (REF2, tabulka 8) – můžeme se pouze dohadovat, zda překladatel smyslu daného úseku porozuměl a měl v úmyslu zvolit stejnou formulaci jako REF3 (*jde po titulu*) a pouze se dopustil překlepu (*je* namísto *jde*), nebo zda lexikální jednotku interpretoval na rovině jednotlivých slov (*be/být + after/po*). Ať je geneze této formulace jakákoli, výsledek je zcela nekoherentní s popisovanou skutečností.
- Chybný převod *Australia* jako *Rakousko* (REF 3, tabulka 15) – i za touto na první pohled banální chybou, která však výrazně devaluje referenční spolehlivost zpravodajského textu, stojí bezpochyby „hypnóza originálem“, můžeme ji tedy považovat za extrémní příklad interference výchozího jazyka.

Pravopisné a další formální chyby, překlady: dvojité tečka na konci věty (REF3, tabulka 6); absence čárky na přechodu mezi větou hlavní a vedlejší (REF3, tabulka 12); psaní čárky při zápisu čísel číslicemi: *10,000* (REF3, tabulka 1 a jinde); hrubé pravopisné chyby: *vítězka* (REF3, tabulka 2); méně závažné pravopisné chyby: *grand slamovým* (REF3, tabulka 8); chyba v přepisu jména cizího původu: *Kyrgio* namísto *Kyrgios* (REF 3, tabulka 15); chybějící slovo: *pokutu v celkové 17 000 dolarů* (REF2, tabulka 9); absence skloňování vlastního jména cizího původu (pro niž neexistuje důvod): *proti americkému hráči Tennyys Sandgrenovi* (REF 3, tabulka 14).

5.2. Text 2: Immanuel Christian School: Sixth-grade boys accused of pinning down black girl and cutting off her dreadlocks in Virginia

Tabulka 17: Textový úsek 1 (nadpis)

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Immanuel Christian School: Sixth-grade boys accused of pinning down black girl and cutting off her dreadlocks in Virginia</i>	<i>Křesťanská škola Immanuel</i> Ⓐ ve Virginii: Chlapci ze šestého ročníku byli obviněni, že přimáčkli ⓑ černošskou dívku a ostríhali jí dredy	<i>Škola Immanuela Christiana</i> Ⓐ ve Virginii: chlapci z šesté třídy obžalovali ⓑ přidržení a ustríhnutí dreadů ⓓ černošské dívky ⓔ	<i>Immanuel Christian School</i> Ⓐ ve Virginii: Chlapci ze šestého ročníku byli obviněni, že napadli ⓑ černošskou dívku a ostríhali jí dredy	<i>Immanuel Christian School</i> Ⓐ ve Virginii: Chlapci ze šestého ročníku čelili obvinění z napadení ⓑ černošské dívky, které ostríhali dredy
<p>Ⓐ <i>Christian</i> nikoli jako osobní jméno (REF3), ale adjektivum odpovídající českému <i>křesťanský</i> (významová, nikoli stylizační chyba, viz níže)</p> <p>ⓑ stylisticky i významově nevhodné sloveso <i>přimáčkli</i> (REF2) místo např. uzuálního <i>napadli</i> (N1)</p> <p>ⓓ nahuštěná nominální konstrukce včetně nevhodně zvoleného dlouhého tvaru <i>obžalování</i> (REF3) – příhodně formulovaná nominální konstrukce v N2</p> <p>ⓔ ovlivnění pravopisnou podobou původního slova <i>dreadlocks</i> (<i>dreadů</i>) (REF3)</p>				

Tabulka 18: Textový úsek 2

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>A black middle school student from Virginia is accusing three white boys of pinning her down and cutting off her dreadlocks. The incident took place at Immanuel Christian School – where Vice President Mike Pence’s wife, Karen Pence, is a teacher.</i>	<i>Černá středoškolská studentka z Virginie viní tři bílé chlapce z toho, že ji přimáčkli Ⓐ a ostríhali jí dredy. K incidentu došlo na křesťanské škole Immanuel, kde je učitelkou Karen Penceová, manželka viceprezidenta Mikea Pence</i> ⓑ.	<i>Černošská studentka střední školy ve Virginii žaluje tři bílé chlapce za to, že ji znehybnili Ⓐ a ustríhli jí dredy. Incident se stal na škole Immanuela Christiana, kde učí žena viceprezidenta Mikea Pence, Karen Penceová</i> ⓑ.	<i>Černošská studentka střední školy ve Virginii obvinila tři bílé chlapce, že ji napadli ⓑ a ostríhali jí dredy. K incidentu došlo ve škole Immanuel Christian School, kde učí manželka viceprezidenta Mikea Pence Karen Penceová</i> ⓑ.	<i>Středoškolská studentka černé pleti z Virginie obvinila tři bílé spolužáky, že ji napadli ⓑ a ostríhali jí dredy. K incidentu došlo ve škole Immanuel Christian School, kde učí Karen Pence, manželka viceprezidenta Mikea Pence</i> ⓑ.
<p>Ⓐ kontextově nevhodné sloveso <i>znehybnili</i> (REF3) místo např. uzuálního <i>napadli</i> (N1, N2)</p> <p>ⓑ segmentace syntaktické konstrukce kopíruje originál včetně užití interpunkce (REF3) (interference 1.c), překlad N1 představuje uvedený způsob řešení (funkce a poté vlastní jméno) v náležité podobě, N2 využívá přístavku podobně jako REF2, kde však došlo ve 2. pádě osobního jména <i>Mike</i> k odstranění něměho <i>-e</i>²⁴</p>				

²⁴ Podoby bez koncového *-e* se objevují také, i když méně často a obvykle u jmen více známých, protože se u nich předpokládá čtenářova znalost základní podoby jména a jeho výslovnosti (viz výklad v Internetové jazykové příručce: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=320&dotaz=mike#nadpis6>).

Tabulka 19: Textový úsek 3

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Amari Allen, a 12-year-old student at the private K-12 Christian school, said the boys called her dreadlocks „ugly“ and „nappy“ before cutting them off on the playground during recess.</i>	<i>Amari Allen ^A, dvanáctiletá ^B studentka ^C soukromé křesťanské školy K-12 ^D uvedla, že chlapci říkali o jejich dredech, že jsou „hnusné“ a „střapaté“ ^E, než ^F jí je ostríhali ^G na hřišti během přestávky ^H.</i>	<i>Podle Amari Allen ^A, 12-tileté ^B studentky ^C soukromé křesťanské školy ^D, označili kluci²⁵ její dredy za „ošklivé“ a „plenkové“ ^E poté ^F jí je na hřišti během přestávky ^G uřízli ^H ^I ^J ^K.</i>	<i>Amari Allenová ^L, dvanáctiletá ^M žákyně ^N soukromé křesťanské školy pokrývající vzdělání dětí od mateřské školy po 12. ročník ^O, uvedla, že chlapci její dredy nazvali „hnusnými“ a „rozježenými“ ^P a poté ^Q jí je během přestávky na hřišti ^R ostríhali ^S ^T.</i>	<i>Dvanáctiletá ^U žákyně ^V soukromé křesťanské školy nabízející vzdělání dětem v celkem 12 ročnicích ^W Amari Allen ^X uvedla, že chlapci o jejich dredech říkali, že jsou „hnusné“ a vypadají jako „vrabčí hnízdo“ ^Y. Poté ^Z jí je na hřišti o přestávce ^{AA} ostríhali ^{AB}.</i>
<p>^A nedůslednost v přechylování ženských jmen: ponechána nepřechylená podoba příjmení <i>Allen</i>, přestože v předchozí pasáži se vyskytuje přechylená forma <i>Penceová</i> (REF2, REF3), N1 všechna ženská jména přechyľuje, N2 nepřechyľuje</p> <p>^B zápis <i>12-tiletá</i> se spojovníkem, navíc <i>-ti</i> (REF3) oproti zápisu <i>dvanáctiletá</i> (REF2, N1, N2)</p> <p>^C <i>studentka</i> (REF2, REF3), v českém kontextu lépe <i>žákyně</i> (N1, N2)</p> <p>^D neporozumění (REF2), resp. vynechávka (REF3) označení <i>K-12</i>, v českém kontextu je třeba náležitě dovysvětlit (N1, N2)</p> <p>^E nepochopení významu adjektiva <i>nappy</i>, zřejmě pod vlivem substantiva <i>nappy</i> (= <i>plenka</i>) (REF3), kromě jednoslovného ekvivalentu (N1) je možný i idiomatictější překlad (N2)</p> <p>^F převod slovesa <i>cut</i>, resp. tvaru <i>cutting</i> jako <i>uřízli</i>, přestože v předchozím textovém úseku převádí přijatelně jako <i>ustríhli</i> (REF3), i když kontextově příhodnější je tvar <i>ostríhali</i> (REF2, N1, N2)</p> <p>^G chybějící spojka a nebo interpunkce před spojkou <i>poté</i>: změněna pouze časová perspektiva (<i>before</i> vs. <i>poté</i>) (REF3)</p> <p>^H ACV: slovosled kopíruje originál (REF2) a je v rozporu s výpovědní dynamičností (N1, N2) (interference 1.a)</p>				

Tabulka 20: Textový úsek 4

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>„They kept laughing and calling me names,“ Amari told CBS affiliate WUSA-TV, tearing up. „They called me ‚ugly,‘ said, ‚I shouldn’t have been born.‘ They called me ‚an attention-seeker.‘“</i>	<i>„Pořád se směli a nadávali mi.“ ^A řekla Amari se slzami v očích WUSA-TV ^B, která je přidruženou společností CBS ^C. „Říkali, že jsem ošklivá“, řekla. „Neměla jsem se narodit.“ ^D Říkali, že se snažím upoutat pozornost.“ ^E</i>	<i>„Pořád se směli a nadávali mi.“ ^A řekla CBS, pobožce WUSA-TV, slzící Amari ^B. „Říkali, že jsem hnusná, že jsem se neměla narodit.“ ^C Nadávali mi, že chci být středem pozornosti.“ ^D</i>	<i>„Pořád se mi směli a nadávali mi.“ ^E řekla Amari se slzami v očích televizní stanici WUSA. ^F která patří pod CBS ^G. „Říkali, že jsem ošklivá, že jsem se neměla narodit“, že chci být středem pozornosti.“ ^H</i>	(totožný s N1)
<p>^A nesprávné uvozovky (REF2, REF3), nesprávné pořadí uvozovek a interpunkce (REF2), správné řešení v N1</p> <p>^B <i>affiliate</i> jako <i>pobožce</i>, v tomto kontextu nevhodné (REF3), řešení navíc navozuje nesprávný dojem, že CBS spadá pod WUSA-TV, nikoli naopak, nutný opis (REF2, N1)</p> <p>^C segmentace syntaktické konstrukce kopíruje originál a zneprůhledňuje čtení (REF3) (interference 1.c)</p> <p>^D nepochopení, že se jedná o citaci (REF2), kterou je v češtině vhodné přidružit k vedlejší větě předmětné s <i>že</i> (REF3, N1)</p> <p>^E významově nevhodné spojení slovesa <i>nadávat</i> a vedlejší věty s <i>že</i> (REF3), lze vyřešit např. spojením vedlejších vět bez uvozoovací věty (N1)</p>				

²⁵ Ke slovu *kluci* viz komentář u tabulky 28.

Tabulka 21: Textový úsek 5

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>According to WUSA, one of the boys allegedly covered Amari's mouth while another held her hands behind her back and a third took a pair of scissors to her dreadlocks.</i>	<i>Podle WUSA prý jeden z chlapců zakryl Amari ústa, zatímco druhý jí držel ruce za zády a třetí vzal nůžky na její dredy</i> Ⓐ Ⓑ.	<i>Podle WUSA údajně jeden z chlapců zakryl Amari ústa, zatímco jí druhý držel ruce za zády a třetí na její dredy vzal nůžky</i> Ⓒ.	<i>Podle televize WUSA jí prý jeden z chlapců zakryl ústa, zatímco druhý jí držel ruce za zády a třetí vzal nůžky, kterými jí dredy ostříhal</i> Ⓐ.	(totožný s N1)
Ⓐ slovosled kopíruje originál, nerespektuje AČV (REF2) (interference 1.a)				
Ⓑ nadužívání posesiva <i>její</i> (REF2, REF3) místo vhodnějšího dativu osobního zájmena (N1) (interference 2.f)				

Tabulka 22: Textový úsek 6

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Amari didn't tell her family about the incident until after her grandmother noticed the length of her hair had changed.</i>	<i>Amari o incidentu neřekla své rodině</i> Ⓐ, <i>dokud si její</i> Ⓑ <i>babička nevšimla, že se změnila délka jejích</i> Ⓒ <i>vlasů.</i>	<i>Amari své rodině o incidentu neřekla</i> Ⓓ, <i>dokud si její</i> Ⓒ <i>babička nevšimla, změněné délky jejich</i> Ⓒ <i>vlasů.</i>	<i>Dívka svojí rodině o incidentu nic neřekla</i> Ⓓ, <i>dokud si její</i> <i>babička nevšimla, že Amari má najednou kratší vlasy</i> Ⓔ.	<i>Amari doma o tom, co se stalo, řekla</i> Ⓐ <i>až poté, co si její</i> <i>babička všimla, že vnučka má najednou kratší vlasy</i> Ⓔ.
Ⓐ slovosled sice oproti originálu mírně pozměněn (REF2), ani tak však nerespektuje AČV, jako je tomu v N1; N2 uvádí volnější řešení eliminující slovo <i>incident</i> (interference 1.a)				
Ⓑ nadužívání posesiva <i>její(ch)</i> (REF2, REF3) v důsledku převzetí syntaktické struktury z originálu, navíc nejednoznačnost, ke které osobě se <i>jejich</i> vztahuje (REF2) (interference 2.f), N1 a N2 volí volnější překlad				

Tabulka 23: Textový úsek 7

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>„They ran off laughing, and I was just sitting there,“ Amari said.</i>	<i>„Se smíchem utekli, a já jsem tam jen tak seděla“, řekla Amari.</i>	<i>„Se smíchem utekli a já jsem tam prostě zůstala sedět,“ řekla Amari.</i>	<i>„Utekli se smíchem pryč a já jsem tam jen seděla,“ řekla Amari.</i>	(totožný s N1)
Ⓐ čárka před <i>a</i> podle originálu (REF2)				

Tabulka 24: Textový úsek 8

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>The alleged incident occurred on Monday, but the shy preteen said she didn't tell her family about it until Wednesday, after her grandmother noticed her hair looked different. She feared retaliation if she confessed the truth, she said.</i>	<i>K údajnému incidentu došlo v pondělí, ale stydlivá dívka uvedla, že to neřekla své rodině až do středy, kdy si její</i> Ⓑ <i>babička všimla, že její</i> Ⓒ <i>vlasy vypadají jinak. Prý se bála odvety, kdyby pověděla pravdu.</i>	<i>Údajný incident se stal v pondělí, ale plachá náctiletá přiznala, že o tom rodině neřekla do středy, kdy si její</i> Ⓑ <i>babička všimla jiného vzhledu jejích</i> Ⓒ <i>vlasů. Bála se odplaty, kdyby přiznala pravdu, uvedla</i> Ⓓ.	<i>K údajnému incidentu došlo v pondělí, ale plachá dívka uvedla, že o něm své rodině řekla až ve středu poté, co si</i> <i>babička všimla, že její</i> <i>vlasy vypadají jinak. Řekla, že se bála msty, kdyby pověděla pravdu.</i>	<i>K údajnému incidentu došlo v pondělí, ale plachá dívka uvedla, že o něm své rodině řekla až ve středu. Tehdy si totiž</i> <i>babička všimla, že její</i> <i>vnučka má nějak jinak vlasy. Svěřila se, že se bála odplaty, kdyby prozradila pravdu.</i>
Ⓐ <i>náctiletá</i> , chybí substantivum (REF3), např. <i>dívka</i> (REF2, N1, N2)				
Ⓑ nadužívání posesiva <i>její</i> (REF2, REF3) (interference 2.f)				
Ⓒ napojení uvozovací věty v závěru celé syntaktické konstrukce dle originálu (REF3), přestože uzální je uvozovací věta na začátku (N1, N2), příp. lexikální vyjádření (REF2)				

Tabulka 25: Textový úsek 9

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
„It’s very painful,“ said Cynthia Allen, Amari’s grandmother. „I want to see them dismissed from the school. I want to see something done.“	„Je to velmi bolestné“, řekla Cynthia Allen, <u>babička</u> [Ⓐ] <u>Amari</u> [Ⓑ] . „Chci, aby byli vyloučeni [Ⓒ] ze školy. Chci vidět, <u>že se něco dělá</u> [Ⓔ] .“	„Je to velmi bolestné“, řekla <u>matka</u> [Ⓐ] <u>Amari</u> [Ⓑ] , Cynthia Allen. „Chci, aby byli <u>propuštěni</u> [Ⓒ] ze školy. Chci vidět, <u>že se něco udělo</u> [Ⓔ] .“	„Je to velmi bolestné“, řekla Cynthia Allenová, <u>Amariina</u> [Ⓒ] <u>babička</u> [Ⓓ] . „Chci, aby je <u>vyloučili</u> [Ⓒ] ze školy. Chci vidět, <u>že s tím někdo něco udělá</u> [Ⓔ] .“	„Je to velmi bolestné“, prohlásila <u>Amariina</u> [Ⓒ] <u>babička</u> [Ⓓ] Cynthia Allen. „Chci, aby je <u>vyloučili</u> [Ⓒ] ze školy. Chci vidět, <u>že s tím někdo něco dělá</u> [Ⓔ] .“
<p>Ⓐ matka místo <u>babička</u> (REF3) (významová, nikoli stylizační chyba, viz níže)</p> <p>Ⓑ vlastní jméno <u>Amari</u> v genitivu (REF2, REF3) místo přivlastňovacího adjektiva (N1, N2) (interference 2.e)</p> <p>Ⓒ opisné pasivum (REF2, REF3) místo kontextově vhodnějšího aktivního tvaru slovesa (N1, N2) (interference 1.e)</p> <p>Ⓓ deformovaná kolokace <u>propustit ze školy</u> (REF3) vs. uzuální spojení <u>vyloučit ze školy</u> (REF2, N1, N2) (interference 3.a)</p> <p>Ⓔ zvrtné pasivum (REF2, REF3) místo kontextově vhodnějšího aktivního tvaru slovesa (N1, N2) (interference 1.e)</p>				

Tabulka 26: Textový úsek 10

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
Allen’s family pays nearly \$12,000 per year for Amari to attend the school, which made headlines earlier this year after Karen Pence took an art teaching job at the famously anti-LGBTQ institution.	Rodina Allenových <u>platí téměř 12000 dolarů ročně za to, aby Amari chodila na tuto školu</u> [Ⓐ] , o níž se předtím tento rok psalo v novinách [Ⓑ] , když Karen Penceová <u>přijala místo učitelky výtvarné výchovy</u> [Ⓒ] na této slavné anti-LGBTQ instituci [Ⓓ] .	Rodina Allenova <u>platí za Amari roční školné téměř 12 000 dolarů na škole</u> [Ⓐ] , která se už dříve v tomto roce dostala na titulky novin poté [Ⓑ] , co na post učitele umění [Ⓓ] v této proslulé anti-LGBTQ instituci [Ⓔ] nastoupila Karen Penceová [Ⓒ] .	Rodina Allenových <u>platí za Amari roční školné téměř 12 000 dolarů</u> [Ⓒ] . O škole známé svým negativním postojem vůči LGBTQ [Ⓓ] se v letošním roce už hodně psalo [Ⓑ] , když na ní začala jako učitelka <u>výtvarné výchovy</u> [Ⓓ] působit Karen Penceová [Ⓒ] .	Rodina Allenových <u>platí za Amari roční školné téměř 12 000 dolarů</u> [Ⓒ] . Škola proslulá svým odmítavým postojem vůči sexuálnímu a genderovému menšinám [Ⓓ] se v letošním roce už jednou dostala na titulky novin [Ⓑ] , a to když na ní začala Karen Pence <u>učit výtvarnou výchovu</u> [Ⓓ] .
<p>Ⓐ, Ⓑ kopírování syntaktické struktury originálu, nerespektování AČV, doslovnost (REF2, REF3) (interference 1.a)</p> <p>Ⓒ kopírování syntaktické struktury originálu, nerespektování AČV (REF2) (interference 1.a)</p> <p>Ⓓ nepřiměřenost spojení <u>post učitele umění</u> (REF3)</p> <p>Ⓔ anteponovaný přívlastek <u>anti-LGBTQ</u> v rozporu s územ v češtině, ani tematické zakotvení této konstrukce (<u>této</u>) neodpovídá zvolenému slovosledu, který odkazuje spíše na funkci rématu (REF2, REF3); je nutné změnit slovosled a pracovat s napojením zkratky <u>LGBTQ</u> dle pravidel české syntaxe (N1), resp. zkratku dovysvětlit (N2)</p>				

Tabulka 27: Textový úsek 11

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<p>„We take seriously the emotional and physical well-being of all our students, and have a zero-tolerance policy for any kind of bullying or abuse,“ Immanuel Christian School said in a statement. „We are deeply disturbed by the allegations being made, and are in communication with the family of the alleged victim to gather information and provide whatever support we can. We have also reached out to law enforcement to ask them to conduct a thorough investigation, and further inquiries should be directed to the Fairfax County Police.“</p>	<p>„Bereme vážně emocionální a fyzickou pohodu všech našich studentů [Ⓐ] [Ⓢ] a máme zde zásadu nulové tolerance [Ⓢ] jakéhokoli druhu šikany nebo zneužívání“, uvedla křesťanská škola Immanuel v prohlášení. „Jsme hluboce znepokojeni [Ⓢ] vyslovenými nařčeními [Ⓢ] a komunikujeme s rodinou údajné oběti, abychom shromáždili informace a poskytli jim [Ⓢ] veškerou možnou podporu. Také jsme se obrátili na donucovací orgány požádali jsme je [Ⓢ], aby provedli důkladné vyšetřování [Ⓢ], [Ⓢ] se obrátíme na fairfaxkou okresní policii [Ⓢ].“</p>	<p>„Bereme vážně emocionální i fyzickou pohodu všech našich studentů [Ⓐ] a [Ⓢ] netolerujeme [Ⓢ] jakýkoli druh šikany nebo zneužívání,“ uvedla škola Immanuel Christiana ve svém prohlášení. „Jsme hluboce znepokojeni [Ⓢ] vzenesnými obviněními [Ⓢ] a komunikujeme s rodinou údajné oběti, abychom měli dostatek informací a poskytli [Ⓢ] veškerou potřebnou podporu. Oslovili jsme také orgány trestního řízení, abychom je požádali [Ⓢ] o důsledné prošetření věci, a další vyšetřování [Ⓢ] [Ⓢ] by mělo směřovat na policii okresu Fairfax [Ⓢ].“</p>	<p>„Emoční i fyzickou pohodu všech našich žáků bereme vážně [Ⓐ] a [Ⓢ] uplatňujeme politiku nulové tolerance [Ⓢ] vůči jakémukoli druhu šikany nebo zneužívání,“ uvedla ve svém prohlášení škola Immanuel Christian School. „Jsme vzenesnými obviněními [Ⓢ] hluboce znepokojeni [Ⓢ] a komunikujeme s rodinou domnělé oběti, abychom získali informace a poskytli jim [Ⓢ] veškerou možnou podporu. Také jsme se obrátili na orgány činné v trestním řízení a požádali jsme je [Ⓢ] o důkladné prošetření této záležitosti. Dalšího vyšetřování [Ⓢ] [Ⓢ] by se měla chopit policie okresu Fairfax [Ⓢ].“</p>	<p>(totožný s N1)</p>
<p>Ⓐ, Ⓢ nedostatečná práce s AČV, kopírování slovosledu z originálu (REF2, REF3) (interference 1.a) [Ⓢ] interpunkce dle originálu (REF2) [Ⓢ] neuzuální spojení, REF2 přebírá sloveso <i>have (mít)</i> a nedbá na kolokaci <i>uplatnit/uplatňovat politiku nulové tolerance</i> (N1), příp. <i>(ne)tolerovat</i> (REF3) (interference 2.b a 3.a) [Ⓢ] neuzuální spojení <i>vyslovenými nařčeními</i> (REF2) (interference 3.a) [Ⓢ] pod vlivem originálu (<i>províde</i>) chybí doplnění <i>poskytli [...]</i> podporu <i>komu</i> (REF3) (obecnější problematika valence nadřazená interferenci 2.i) [Ⓢ] napojení dvou výpovědí bez doplnění interpunkce či spojek (REF2) [Ⓢ] repetitivnost bez opory v originále: <i>vyšetřování</i> (REF2) [Ⓢ] souřadné souvětí se spojkou <i>a</i> (s interpunkcí dle originálu) (REF2, REF3) místo rozdělení výpovědí do dvou samostatných vět (N1) [Ⓢ] REF2 volí adjektivum odvozené od místního jména <i>Fairfax</i>, zachovává syntaktickou strukturu originálu (s tvarem <i>fairfaxkou</i> místo <i>fairfaxskou</i>), jako vhodnější se jeví strategie v REF3 a N1, tj. změna struktury se zachováním tvaru vlastního jména <i>Fairfax</i> v nominativu jmenovacím (interference 1.a)</p>				

Tabulka 28: Textový úsek 12

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>While the school has a zero-tolerance policy for bullying, Amari said the boys had previously tormented her. She said that the boys have taken her lunch and called her names in the past.</i>	<i>Přestože škola má zásadu nulové tolerance šikany [Ⓐ], Amari uvedla, že jí chlapi [Ⓑ] již dříve ubližovali [Ⓒ]. Řekla, že jí chlapi [Ⓑ] v minulosti sebrali oběd a nadávali jí [Ⓓ].</i>	<i>Přestože škola zůstává politiku nulové tolerance šikany [Ⓐ], Amari uvádí, že jí chlapi [Ⓑ] trápili již dříve [Ⓒ]. Kluci [Ⓑ] jí měli v minulosti vzít oběd a nadávat jí [Ⓓ].</i>	<i>Přestože škola zůstává ohledně šikany politikou nulové tolerance [Ⓐ], Amari uvedla, že chlapi [Ⓑ] jí trápili již dříve [Ⓒ]. Prohlásila, že jí v minulosti sebrali oběd a nadávali jí [Ⓓ].</i>	<i>Přestože škola zůstává ohledně šikany politikou nulové tolerance [Ⓐ], Amari uvedla, že chlapi [Ⓑ] jí trápili již dříve [Ⓒ]. V minulosti jí prý sebrali oběd a nadávali jí [Ⓓ].</i>
<p>Ⓐ nedostatečná práce s AČV, kopírování slovosledu z originálu (REF2, REF3): N1 a N2 pracují s příslovecným určením zřetelě <i>ohledně šikany</i> místo s přívlastkem neshodným <i>šikany</i>, který u REF2 a REF3 nutně stojí až v závěru celé pasáže (interference 1.a)</p> <p>Ⓑ stylisticky nevhodné opakování úseku <i>jí chlapi</i> (REF2), REF3 nahrazuje za stylově nevhodné <i>kluci</i>, N1 i N2 využívají v závěrečné větě podmětu nevyjádřeného</p> <p>Ⓒ nedostatečná práce s AČV, kopírování slovosledu z originálu (REF2), rématem je <i>již dříve</i> (REF3, N1, N2) (interference 1.a)</p> <p>Ⓓ ze stylistického hlediska diskutabilní spojení slovesa <i>mít</i> a infinitivu (<i>vzít, nadávat</i>) (REF3) ve významu <i>prý</i> (N2), N1 řeší pomocí uvozovací věty se slovesem <i>prohlásila</i></p>				

Tabulka 29: Textový úsek 13

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Amari's family met with school officials Thursday, and the investigation is ongoing.</i>	<i>Rodina [Ⓐ] Amari [Ⓑ] se ve čtvrtek setkala se zástupci vedení školy a [Ⓒ] vyšetřování pokračuje.</i>	<i>Amařini [Ⓑ] rodiče [Ⓐ] se ve čtvrtek sešli s představiteli školy a [Ⓒ] vyšetřování dále pokračuje.</i>	<i>Amariina [Ⓑ] rodina [Ⓐ] se ve čtvrtek sešla s vedením školy. vyšetřování [Ⓒ] mezitím pokračuje.</i>	<i>Amariina [Ⓑ] rodina [Ⓐ] se ve čtvrtek sešla s vedením školy. Vyšetřování [Ⓒ] dále pokračuje.</i>
<p>Ⓐ nesprávný převod <i>rodiče</i> (REF3) místo <i>rodina</i> (REF2, N1, N2), přestože v textu vystupuje Amariina babička; REF3 ostatně už v textovém úseku 9 uvádí chybně <i>matka</i> místo <i>babička</i> (významové, nikoli stylizační chyby, viz níže)</p> <p>Ⓑ genitiv osobního zájmena (REF2) jako konkurence přívlastňovacího adjektiva (viz textový úsek 9), správný tvar uvádí N1, N2 (REF3 chybně jako <i>Amařini</i>) (interference 2.e)</p> <p>Ⓒ stylisticky nevhodné spojení výpovědi pomocí spojky <i>a</i> (REF2, REF3), N1 využívá čárky, N2 rozděljuje na dvě samostatné věty</p>				

Shrnutí k analýze textu 2

Dle analýzy se v překladech REF2 a REF3 textu 2 vyskytly následující body z typologie uvedené v oddíle 4.3 (viz tabulku 30).

Tabulka 30: Interferenční jevy v textu 2 (podle typologie uvedené v oddíle 4.3)

Text 2: interferenční jevy z typologie v oddíle 4.3	REF2	REF3
1.a: přebírání slovosledu a chyby v AČV	10	5
1.c: segmentace věty převzatá z originálu	–	2
1.e: pasivum místo aktivních slovesných tvarů	2	2
2.b: nedostatečné využívání bohatého českého slovesa	1	–
2.e: genitiv osobního jména místo přívlastňovacího adjektiva	2	1
2.f: nadužívání přívlastňovacích zájmen	3	3
2.i: chybné předložkové vazby (zde bezpředložková vazba)	–	1
3.a: deformované kolokace	2	1

Stejně jako u textu 1 zde shrneme také nalezené interferenční jevy, jež nejsou obsaženy v typologii v oddíle 4.3., na jednotlivých rovinách včetně příkladů z textu 2 (ve výběru).

Formální a pravopisná rovina

- ovlivnění pravopisem, zápisem v angličtině: *dready* (tabulka 17[ⓓ], REF3); užití spojovníku (tabulka 19[ⓑ], REF3); zápis uvozovek a pořadí uvozovek a interpunkce (tabulka 20[ⓐ], REF2, REF3)

Morfosyntaktická rovina

- přebírání (nadvětné) syntaktické struktury včetně interpunkce (čárka před *a*, chybějící interpunkce) (tabulka 29[ⓐ], REF2, REF3)

Gramaticko-lexikální rovina

- přebírání valence slovesa (souvisí s bodem 2.i z typologie, avšak jedná se o obecnější problematiku): *poskytli [...] podporu*, tabulka 27[ⓑ], REF3)

Lexikální rovina

- kontextově nevhodné ekvivalenty: *uřízli* (tabulka 19[ⓑ], REF3); *studentka*²⁶ (tabulka 19[ⓐ], REF2, REF3); *plenkové* (tabulka 19[ⓑ], REF3); *pobočka* (tabulka 20[ⓑ], REF3)
- převzetí výrazu z originálu bez přeložení či bližšího vysvětlení: *K-12* (tabulka 19[ⓐ], REF2)
- vynechávka z důvodu nepochopení: *K-12* (tabulka 19[ⓐ], REF3)

Slovotvorná rovina

- nedůslednost v přechylování: *Allen*, ale *Penceová* (tabulka 19[ⓐ], REF2, REF3)

Stylizační rovina

- stylově nevhodné ekvivalenty: *přimáčkli* (tabulka 17[ⓑ], REF2); *znehynili* (tabulka 18[ⓐ], REF3); *kluci* (tabulka 28[ⓑ], REF3); *post učitele umění* (tabulka 26[ⓑ], REF3); *mít* (tabulka 27[ⓐ], REF2)
- nahuštěné nominální konstrukce: *chlapci z šesté třídy obžalování z přidržení a ustříhnutí dreadů černnošské dívky* (tabulka 17[ⓐ], REF3)
- nerozlišování mezi vlastní výpovědí v přímé řeči a citací (tabulka 20[ⓐ], REF2)
- nedoplnění vhodného substantiva u adjektiv typu *náctiletá* (tabulka 24[ⓐ], REF3)
- uvozovací věta u nepřímé řeči až na konci pasáže: *vedla* (tabulka 24[ⓐ], REF3)
- specifikující přívlástek ponechaný v původním tvaru a v antepozici: *anti-LGBTQ instituce* (tabulka 26[ⓑ], REF2, REF3)
- repetitivnost bez opory v originále (dvě významově blízká slova přeložena týmž ekvivalentem): *vyšetřování* (tabulka 27[ⓑ], REF2)

²⁶ V tabulce 18 je také užito slovo *studentka*, v tomto případě má však své opodstatnění (spojení *středoškolská studentka*, resp. *studentka střední školy*). V tabulce 19 se v REF2 a REF3 vyskytuje spojení *dvanáctiletá studentka* – při explicitním vyjádření takto nízkého věku dáváme přednost označení *žákyně*.

Dále zde uvádíme přehled nedostatků na významové a formální rovině, jež nespádají do skupiny interferenčních jevů.

Významové chyby: *matka* místo *babička* (REF3, tabulka 9); *Christian* jako vlastní jméno, správně *křesťanský* (REF3, tabulka 17); *uřízli* místo *ustříhli/ostříhali* (REF3, tabulka 19); *rodiče* místo *rodina* (REF3, tabulka 29).

Pravopisné a další formální chyby, překlepy: *černošské* (REF3, tabulka 17); *oškvá* (REF2, tabulka 20); *uř* (REF3, tabulka 26); *fairfaxkou* (REF2, tabulka 27).

6. Diskuse

V textu 1 (T1) jsme v REF2 identifikovali celkem 17 a v REF3 také celkem 17 interferenčních jevů popsanych v oddíle 4.3. V textu 2 (T2) to bylo v REF2 celkem 20 a v REF3 celkem 15 uvedených interferenčních jevů. V tabulce 31 uvádíme přehled o jejich počtu v jednotlivých textech a překladech.

Tabulka 31: Přehled interferenčních jevů v překladech REF2 a REF3 a v textech T1 a T2 (podle typologie uvedené v oddíle 4.3)

Interferenční jev dle typologie	T1, REF2	T1, REF3	T2, REF2	T2, REF3	REF2 celkem	REF3 celkem
1.a: přebírání slovosledu a chyby v AČV	7	4	10	5	17	9
1.c: segmentace věty převzatá z originálu	1	1	–	2	1	3
1.e: pasivum místo aktivních slovesných tvarů	1	–	2	2	3	2
2.b: nedostatečné využívání bohatého českého slovesa	4	3	1	–	5	3
2.e: genitiv osobního jména místo přivlastňovacího adjektiva	–	–	2	1	2	1
2.f: nadužívání přivlastňovacích zájmen	–	2	3	3	3	5
2.i: chybné předložkové vazby	1	1	–	1	1	2
3.a: deformované kolokace	–	–	2	1	2	1
3.c: nadměrné užívání cizích slov	2	6	–	–	2	6
3.f: neobratná stylizace mluvenosti	1	–	–	–	1	–
celkem	17	17	20	15	37	32

V REF2 i REF3 obou textů jednoznačně převažují nedostatky týkající se slovosledu, resp. AČV. Právě slovosled je v češtině často ukazatelem toho, do jaké míry dokázal překladatel převést výpovědní hodnotu originálu a zároveň dbát na srozumitelnost pro cílového čtenáře. Překlady T1 dále vykazují především nadměrné užívání cizích slov, jež považujeme za nefunkční v daném kontextu, a T1 i T2 nedostatečně využívají bohatého českého slovesa a nadužívají přivlastňovacích zájmen. V T2 se v překladech ve větší míře setkáme s užíváním genitivu osobního jména místo přivlastňovacího adjektiva. Oba texty vykazují též nedostatky v podobě pasivních tvarů tam, kde by čeština obvykle dala přednost aktivu, či v podobě chybné segmentace věty. Stylizační a formulační nedostatky v podobě interferenčních jevů pak doplňují neobratná stylizace mluvenosti nebo deformované kolokace. Kombinace uvedených chyb způsobuje těžkopádnost stylu a obtížnou srozumitelnost.

V překladech analyzovaných textů jsme se naopak nesetkali s následujícími jevy z typologie uvedené v oddíle 4.3.: 1.b převod kataforické reference na anaforickou, 1.d doslovný převod souslednosti časové, 2.a číslo podstatných jmen, 2.c záměna spojek *ani/nebo* v záporných větách, 2.d nevyužívání syntetického stupňování, 2.g kladné tázací zjišťovací věty tam, kde čeština většinou dává přednost záporným, 2.h opisné vazby místo jednoslovného výrazu, 3.b opomíjení deminutiv, 3.d „falešní přátelé“, 3.e slovesa zvyšující neurčitost a subjektivnost výpovědi. Jsme si vědomi toho, že naše dva analyzované texty tvoří pouze velmi omezený vzorek všech přeložených textů, které jsme měli k dispozici a k nimž jsme vytvořili optimální referenční překlady, a při výběru dalších, resp. jiných textů by se v našem rozboru objevily i další interferenční jevy. Nicméně jsme přesvědčeni, že jako ukázka současného profesionálního překladu zpravodajských textů je uvedený vzorek dostatečně ilustrativní. Svou roli hraje jistě také právě příslušnost textů ke zpravodajskému stylu, kde už z podstaty tohoto stylu očekáváme právě např. chyby v AČV ve větší míře než např. chyby spadající pod body 2.g nebo 3.b.

Překlady obsahovaly také interferenční jevy, jež typologie v oddíle 4.3 nezahrnuje. Klasifikovali jsme je dle jednotlivých jazykových rovin a ke každému z textů uvedli příklady konkrétních jevů. Nejčastěji dochází v tomto ohledu k pochybením na rovině stylizační a lexikální, narušena je však i rovina pravopisná, morfosyntaktická, gramaticko-lexikální, slovtvorná a pragmatická.

Ovšem rovněž nedostatky nespádající do skupiny interferenčních jevů se v překladech vyskytovaly poměrně hojně a též dokládají jistou nedbalost, nepečlivost při převodu – svědčí o tom jak významové, tak pravopisné a další formální chyby. Překladatel P2 vykazuje konstantní (ne)kvalitu převodu neověřováním věcných informací i jazykových jevů, nepochopením originálu, překlepy i vynechávkami slov. Překladatel P3 se dopouští podobných, zejména významových a formálních chyb, na některých místech však překvapí i příhodnějším ekvivalentem nebo alespoň náznakem snahy o vhodnější zakotvení syntaktické struktury do úzu českého zpravodajského stylu.

Na základě našeho rozboru lze konstatovat, že překladatelé P2 a P3 obecně projeví pouze velmi malou ochotu upustit od doslovného převodu a tvůrčím způsobem využívat jak možností české slovní zásoby (výsledkem je na mnoha místech monotónnost a bezbarvý, „šedý“ styl), tak možností volnějšího slovosledu v češtině, neboť syntax převážně kopírují (výsledkem je na mnoha místech přílišná nominálnost ztěžující čtenářský komfort či samotné porozumění).

Celkově jsme při tvorbě optimálních referenčních překladů, zejména však v N2, usilovali o pestrost lexikálních i syntaktických prostředků. Na lexikální rovině to často znamenalo zapojení většího úsilí při hledání stylově adekvátnějších synonym k prostředkům, jež jsme měli před očima (REF2 a REF3). Nejčastěji se náš posun ke specifčnosti a explicitnosti projevoval u sloves, což odpovídá typologickým rozdílům obou jazyků – české protějšky nejfrekventovanějších anglických sloves jsou obecně sémanticky bohatší, specifičtější (Knittlová a kol., 2010). V případě větné stavby jsme pak systematicky snižovali nominálnost, jež by v míře, v jaké existuje v angličtině a v jaké ji zpravidla přebírali autoři překladů REF2 a REF3, v českém zpravodajském stylu působila příznakově. Zhusta jsme proto využívali volnějších překladatelských postupů, k nimž patří

transpozice neboli změna slovního druhu, transformace neboli syntaktická přestavba, modulace neboli změna perspektivy aj. Autoři původních překladů s tímto poznatkem příliš nepracovali a je otázkou, zda to bylo vinou nedostatku času při vypracování poměrně rozsáhlé zakázky, či jejich neadekvátní průpravou v oblasti kontrastivní lingvistiky a teorie překladu.

7. Závěr

Naše studie odhalila jednoznačné důkazy překladatelštiny v profesionálních překladech zpravodajských textů, jež se měly stát základem tzv. optimálních referenčních překladů sloužících ke zkvalitnění metodiky hodnocení strojových překladů. Vytváření tzv. optimálních referenčních překladů je totiž podle našeho názoru vhodným krokem k docílení co nejkvalitnějších referenčních překladů, jež při hodnocení překladů poslouží jako tzv. zlatý standard – dnes jsou takto někdy označovány lidské překlady v protikladu k překladům strojovým, avšak jak naše studie naznačila, lidské překlady nelze vždy bez bližšího zkoumání považovat za univerzálně bezvadné. Naš další výzkum a hodnocení překladů ukáže, zda takto mohou posloužit překlady, které zde nazýváme optimálními.

Jako nástroj k odhalení důkazů překladatelštiny ve zkoumaných textech sloužila jednak samotná tvorba optimálních referenčních překladů a jejich translatologická a lingvistická reflexe, jednak základní souhrn typologie interferenčních jevů, který jsme rozšířili o další aspekty na jednotlivých jazykových rovinách. Zásadním bodem ovlivňujícím náš výzkum bylo rovněž zjištění, že překladatelé nepřiznaně využívají posteditaci strojového překladu. Výsledky naší studie jsou motivací k dalšímu výzkumu v oblasti kvality lidského i strojového překladu – nabízí se návazná studie na jiných textech, do níž kromě lidských překladů zahrneme i srovnání se strojovými, resp. posteditovanými překlady a která bude mít za cíl blíže prozkoumat a porovnat míru výskytu překladatelštiny, resp. interferencí, a v případě posteditovaných textů také nově se etablující posteditorštiny. Domníváme se, že v příštích letech lze v této oblasti očekávat teoretický i empirický výzkum, který podhalí další dosud skryté aspekty vyplývající jak z poměrně dynamického rozvoje strojového překladu, tak z očekávatelných změn v práci profesionálních překladatelů.

V neposlední řadě by málo uspokojivá kvalita posuzovaných překladatelů a jejich nepřiznané využívání překladačů měly podnítit snahy o pečlivější výběr lidských překladatelů pro účely vzniku optimálních překladů v budoucnu. Zároveň je potřeba říci, že třebaže je zkoumaný vzorek překladatelů a jejich překladů omezený, o současném stavu trhu s překlady a kompetencích překladatelů leccos vypovídá. Předmětem obecnější diskuse by se proto mělo stát možné diferencovanější vymezení samotného pojmu profesionální překlad, respektive profesionální překladatel.

Zdroj financování

Vznik této studie byl podpořen grantem GA ČR 19-26934X (NEUREM3) (Ondřej Bojar, Věra Kloudová, David Mraček) a GA ČR 20-16819X (LUSyD) (Martin Popel).

ZDROJE

- Internetová jazyková příručka* (2008–2021). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. <https://prirucka.ujc.cas.cz/> [cit. 14. 6. 2021]
- KLOUDOVÁ, V. – MRAČEK, D. – BOJAR, O. – POPEL, M. (2023): *Optimal reference translation of English-Czech WMT2020*. LINDAT/CLARIAH-CZ digital library at the Institute of Formal and Applied Linguistics (ÚFAL), Faculty of Mathematics and Physics, Charles University. <http://hdl.handle.net/11234/1-5141>

LITERATURA

- BAKER, M. (1993): Corpus linguistics and translation studies: Implications and applications. In: M. Baker – G. Francis – E. Tognini-Bonelli (eds.), *Text and Technology: In Honour of John Sinclair*. Amsterdam: John Benjamins, s. 233–250.
- BARRAULT, L. – BIESIALSKA, M. – BOJAR, O. – COSTA-JUSSÀ, M. R. – FEDERMANN, CH. – GRAHAM, Y. – GRUNDKIEWICZ, R. – HADDOW, B. – HUCK, M. – JOANIS, E. – KOCMI, T. – KOEHN, PH. – LO CHI-KIU – LJUBEŠIĆ, N. – MONZ, CH. – MORISHITA, M. – NAGATA, M. – NAKAZAWA, T. – PAL, S., ET AL. (2020): Findings of the 2020 conference on machine translation (WMT20). In: *Proceedings of the Fifth Conference on Machine Translation*. Association for Computational Linguistics, s. 1–55. <https://aclanthology.org/2020.wmt-1.1/>
- BÉCHARA, H. – ORÁSAN, C. – PARRA ESCARTÍN, C. – ZAMPIERI, M. – LOWE, W. (2021): The role of machine translation quality estimation in the post-editing workflow. *Informatics*, 8 (3), 61. <https://doi.org/10.3390/informatics8030061>
- BOJAR, O. – MACHÁČEK, M. – TAMCHYNA, A. – ZEMAN, D. (2013): Scratching the surface of possible translations. In: I. Habernal – V. Matoušek (eds.), *Text, Speech, and Dialogue: 16th International Conference, TSD 2013, Pilsen, Czech Republic, September 1–5, 2013, Proceedings* (= Lecture Notes in Computer Science, 8082). Berlin: Springer, s. 465–474. https://doi.org/10.1007/978-3-642-40585-3_59
- DORR, B. – SNOVER, M. G. – MADNANI, N. (2011): Chapter 5: Machine translation evaluation and optimization: 5.1 Introduction. In: J. Olive – C. Christianson – J. McCary (eds.), *Handbook of Natural Language Processing and Machine Translation: DARPA Global Autonomous Language Exploitation*. New York: Springer, s. 745–758.
- DREYER, M. – MARCU, D. (2012): HyTER: Meaning-equivalent semantics for translation evaluation. In: *Proceedings of the 2012 Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies*. Montréal: Association for Computational Linguistics, s. 162–171. <https://aclanthology.org/N12-1017/>
- EMMEROVÁ, J. (1991): Odraz jazyka originálu v jazyce překladu. In: M. Hrdlička – R. Redek (eds.), *Hovory o překladu a tlumočení*. Praha: Interlingua Servis, s. 79–87.
- GELLERSTAM, M. (1986): Translationese in Swedish novels translated from English. In: L. Wollin – H. Lindquist (eds.), *Translation Studies in Scandinavia*. Lund: CWK Gleerup, s. 88–95.
- CHLUMSKÁ, L. (2017): *Překladová čeština a její charakteristiky*. Praha: NLN.
- KARAKANTA, A. (2019): We've told you before: (Re-)discovering translationese in machine translation research. *Machine Translation @ FBK*. <https://medium.com/machine-translation-fbk/weve-told-you-before-re-discovering-translationese-in-machine-translation-research-6159ed45c085>
- KLOUDOVÁ, V. – BOJAR, O. – POPEL, M. (2021): Detecting post-edited references and their effect on human evaluation. In: A. Belz – S. Agarwal – Y. Graham – E. Reiter – A. Shimorina (eds.), *Proceedings of the Workshop on Human Evaluation of NLP Systems (HumEval)*. New York: Association for Computational Linguistics, s. 114–119. <https://aclanthology.org/2021.humeval-1.13>
- KNITTLÓVÁ, D., A KOL. (2010): *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- KUFNEROVÁ, Z. – POLÁČKOVÁ, M. – POVEJŠIL, J. – SKOUMALOVÁ, Z. – STRAKOVÁ, V. (2003): *Překládání a čeština*. Jinočany: H&H.

- KUFNEROVÁ, Z. (2009): *Čtení o překládání*. Praha: H&H.
- NEWMARK, P. (1991): *About Translation*. Philadelphia: Multilingual Matters.
- NOVIKOVA, J. – DUŠEK, O. – RIESER, V. (2018): RankME: Reliable human ratings for natural language generation. In: *Proceedings of the 2018 Conference of the North American Chapter of the ACL: Human Language Technologies, 2 (Short Papers)*. New Orleans: Association for Computational Linguistics, s. 72–78. <http://doi.org/10.18653/v1/N18-2012>
- POPEL, M. – TOMKOVA, M. – TOMEK, J. – KAISER, L. – USZKOREIT, J. – BOJAR, O. – ŽABOKRTSKÝ, Z. (2020): Transforming machine translation: a deep learning system reaches news translation quality comparable to human professionals. *Nature Communication*, 11, 4381. <https://doi.org/10.1038/s41467-020-18073-9>
- POPOVIČ, A. (1983): *Originál – preklad: Interpretačná terminológia*. Bratislava: Tatran.
- POST, M. (2018): A call for clarity in reporting BLEU scores. In: *Proceedings of the Third Conference on Machine Translation: Research Papers*. Brussels: Association for Computational Linguistics, s. 186–191. <http://doi.org/10.18653/v1/W18-6319>
- SNELL-HORNBY, M. – HÖNIG, H. G. – KUBMAUL, P. – SCHMITT, P. A. (1999): *Handbuch Translation*. Zweite, verbesserte Auflage. Tübingen: Stauffenburg.
- STRAKOVÁ, J. – STRAKA, M. – HAJIČ, J. – POPEL, M. (2019): Hluboké učení v automatické analýze českého textu. *Slovo a slovesnost*, 80 (4), s. 306–327.
- ZEHNALOVÁ, J., A KOL. (2015): *Kvalita a hodnocení překladu: Modely a aplikace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Věra Kloudová

Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK
Malostranské náměstí 25, 118 00 Praha 1
kloudova@ufal.mff.cuni.cz

Ondřej Bojar

Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK
Malostranské náměstí 25, 118 00 Praha 1
bojar@ufal.mff.cuni.cz

Martin Popel

Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK
Malostranské náměstí 25, 118 00 Praha 1
popel@ufal.mff.cuni.cz

David Mráček

Ústav translatologie FF UK
Hyberská 3, 110 00 Praha 1
david.mracek@ff.cuni.cz

Tento článek je volně přístupný na základě licence *Creative Commons Uved'te původ 4.0 Mezinárodní veřejná licence*, která umožňuje používání, šíření a reprodukci článku za podmínky, že původní článek bude řádně citován. Licenční podmínky jsou dostupné zde: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.cs>